

Національний технічний університет  
"Дніпровська політехніка"

**Навчально-науковий Інститут економіки  
Фінансово-економічний факультет**

Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

до кваліфікаційної роботи  
ступеню бакалавр

студентки **Чебанко Катерини Сергіївни**

(ПІБ)

академічної групи **072-20ск-1 (денна форма навчання)**

(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Оцінка якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»»**

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Єрмошкіна О.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро  
2023

**Національний технічний університет  
"Дніпровська політехніка"**

---

---

**ЗАТВЕРДЖЕНО:**

завідувач кафедри

**економічного аналізу і фінансів**

(повна назва)

**Д.С. Букресва**

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2023 року

**ЗАВДАННЯ**  
на кваліфікаційну роботу  
ступеню бакалавр

студенту **Чебанко Катерині Сергіївні** академічної групи **072-20ск-1**  
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**  
(код і назва спеціальності)

На тему: **«Оцінка якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **09.05.2023р. №334-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	22.05.2023 – 24.05.2023
Розділ 1	Теоретико методичні підходи до формування та оцінки кредитного портфелю банку	25.05.2023 – 31.05.2023
Розділ 2	Аналіз кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.	01.06.2023 – 11.06.2023
Розділ 3	Цільові напрями розвитку кредитних операцій та мінімізації кредитних ризиків АТ КБ «ПриватБанк»	12.06.2023 – 18.06.2023
ВИСНОВКИ	Підсумкові результати дослідження, обґрунтування отриманих результатів	19.06.2023 – 21.06.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	22.06.2023 – 25.06.2023

Завдання видано

\_\_\_\_\_ (підпис керівника)

**О.В.Єрмошкіна**

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **08.05.2023 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **26.06.2023 р.**

Завдання прийнято до виконання

\_\_\_\_\_ (підпис студента)

**К.С.Чебанко**

(прізвище, ініціали)

## РЕФЕРАТ

*Чебанко К.С.* – Оцінка якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Метою кваліфікаційної роботи – дослідження науково-методичних підходів до оцінки якості кредитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк» та планування заходів щодо мінімізації кредитних ризиків.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі розглянуто теоретико методичні підходи до формування та оцінки кредитного портфелю банку.

У другому розділі проведений аналіз кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр., а також здійснена оцінка рівня доходності та ризикованості кредитного портфеля.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи здійснено планування цільових напрямів розвитку кредитних операцій та мінімізації кредитних ризиків АТ КБ «ПриватБанк».

Отримані результати можуть бути використані АТ КБ «ПриватБанк» для забезпечення прибутковості своєї діяльності в майбутніх періодах.

**БАНК, КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, ЯКІСТЬ, ПРОГНОЗ, РЕЗЕРВИ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ.**

## ABSTRACT

*Chebanko K.S.* – Assessment of the credit portfolio`s of the JSC CB «PrivatBank» – Manuscript.

Qualification work of the bachelor`s OP «Finance, Banking and Insurance» in specialty 072 Finance, Banking and Insurance – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2023.

The purpose of the qualification work is to study scientific and methodological approaches to assessing the quality of the loan portfolio of CB PrivatBank JSC and planning measures to minimize credit risks.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the objectives of the qualification work, and defines the object and subject of the study.

The first chapter discusses theoretical and methodological approaches to the formation and evaluation of the bank's loan portfolio.

The second section analyzes the loan portfolio of CB PrivatBank JSC for 2020-2022, as well as assesses the level of profitability and riskiness of the loan portfolio.

In the third section of the qualification work, the planning of target areas for the development of credit operations and minimization of credit risks of CB PrivatBank JSC is carried out.

The obtained results can be used by CB PrivatBank JSC to ensure the profitability of its activities in future periods.

BANK, LOAN PORTFOLIO, QUALITY, FORECAST, PROVISIONS,  
FINANCIAL CONDITION, RISK MINIMIZATION.

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ.....	9
1.1. Поняття банківського кредиту, його сутність, структура, класифікація....	9
1.2. Законодавче регулювання формування кредитного портфелю банку.....	15
1.3. Методичні підходи до оцінки кредитного портфелю банку.....	18
Висновки по розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2020-2022 РР.....	27
2.1. Характеристика кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	27
2.2. Аналіз структури, динаміки та рівня ризикованості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».....	31
2.3. Оцінка якості та доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк».....	47
Висновки по розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ЦІЛЬОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	55
3.1. Прогнозування якості кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк».....	55
3.2. Впровадження методів мінімізації кредитних ризиків АТ КБ «ПриватБанк».....	62
3.3. Шляхи розвитку кредитних операцій АТ КБ «ПриватБанк» задля підвищення ефективності кредитної діяльності.....	70
Висновки по розділу 3.....	73
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79

## ВСТУП

**Актуальність теми.** У сучасних економічних умовах розвиток банківського кредитування має значний вплив на темпи зростання економіки України, тому важливим є постійний аналіз напрямів управління кредитним портфелем банків та якості його формування. Неefективне управління кредитним портфелем банківської установи збільшує ризик кредитних операцій, що в свою чергу призводить до значних втрат вкладених коштів.

Банківське кредитування є важливим аспектом не лише у макроекономічному розрізі, а й для мікроекономічних процесів, що задовольняють нормальне функціонування населення, малого та середнього бізнесу. На сьогоднішній день, банківська діяльність в Україні відзначає значні зміни і вимагає підвищеної уваги до оцінки якості кредитного портфеля. З веденням міжнародних стандартів та вимог щодо фінансової звітності банки зобов'язані проводити ретельний моніторинг свого кредитного портфеля та забезпечувати адекватні резерви для покриття можливих збитків.

Тому важливість даної теми дослідження полягає у ефективному управлінні кредитним портфелем, якість якого залежить від фінансових показників банківської установи. Наявність такого взаємозв'язку між належним управлінням кредитним портфелем банківської установи та його доходами визначає доцільність розробки науково-методологічного підходу до оцінки ефективності управління банківським кредитом.

Кредитні операції комерційних банків традиційно перебувають у центрі уваги науковців та банкірів. Це пояснюється тим, що кредитування завжди було і залишається пріоритетною економічною функцією банків. Теоретичною та інформаційною основою дослідження є законодавство України, що регулює діяльність комерційних банків, а також праці вітчизняних та зарубіжних дослідників у цій сфері: Ю. Бугель, В. Коваленко, В. Пірог, В. Голуб та ін. В цілому, дослідження, представлені в працях науковців, стосуються визначення

сутності поняття кредитного портфеля комерційного банку та особливостей управління ним.

**Мета і задачі кваліфікаційної роботи.** Метою даної роботи є дослідження науково-методичних підходів до оцінки якості кредитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк» та планування заходів щодо мінімізації кредитних ризиків.

Для досягнення основної мети у роботі поставлено і вирішено ряд теоретичних та практичних задач:

- розкрити теоретико методичні підходи до формування та оцінки кредитного портфеля банку;
- дослідити стан кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2022 рр.;
- провести аналіз рівня доходності та ризикованості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»;
- розрахувати прогнозовані показники кредитного портфеля банку на майбутній період;
- обґрунтовано цільові напрями розвитку кредитних операцій та мінімізації кредитних ризиків АТ КБ «ПриватБанк».

**Об'єктом дослідження** є процес оцінки кредитного портфеля банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

**Предметом дослідження** є теоретичні та практичні положення, методичні підходи, моделі й методи оцінки кредитного портфеля банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

**Методи дослідження.** Для визначення поставлених у роботі завдань використовувалися загальнонаукові та спеціальні методики та методи дослідження. Зокрема, застосовані загальнонаукові методи розуміння природи позик та критеріїв їх класифікації; Систематичний підхід до вивчення теоретичних основ формування і реалізації відносин комерційного банку і підприємства. Для оцінки структури та динаміки кредитного портфеля банку

використовувалися методи аналізу та синтезу; узагальнення; методи фінансового аналізу.

**Інформативною базою** кваліфікаційної роботи є чинні законодавчі та нормативні акти, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів, а також звітні дані банку.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

**Апробація результатів дослідження.** Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній on-line конференції «Трансформація національної фінансової моделі післявоєнного відновлення України» (Дніпро, 10 травня 2023 року).

**Практичне значення одержаних результатів.** Одержані результати носять реальний характер і можуть бути використані в АТ КБ «ПриватБанк» з метою оцінки кредитного портфеля банку.

**Особистий внесок автора.** Кваліфікаційна робота бакалавра є самостійною працею. Усі результати у роботі, отримані автором особисто.

**Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.** Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінка комп'ютерного тексту. Робота містить 15 таблиць, 21 рисунок, список використаних джерел зі 24 найменуваннями.



## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИКО МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ

#### 1.1. Поняття банківського кредиту, його сутність, структура, класифікація

Поняття кредиту має багато трактувань відповідно до різних наукових праць та матеріалів. Згідно з дослідженням Коваленко Д. І. [1] – кредит (лат. «creditum» – позичка, борг; «credo» – вірити) – це економічні відносини, що виникають між суб'єктами кредитної угоди (кредиторами і дебіторами), що полягають у переданні вільних коштів (вартості) у тимчасове користування на умовах повернення, платності, строковості, цільового характеру використання.

Відповідно до джерела [2]: «Кредит – це економічні відносини між юридичними та фізичними особами і державами щодо перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотків».

А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик та Л.Д. Буряк вважають, що з економічного погляду кредит – це форма позичкового капіталу (в грошовій або товарній формах), що надається на умовах повернення або обумовлює виникнення кредитних відносин між тим, хто надає кредит, і тим, хто його потребує [3].

Професор М.І. Савлук трактує кредит як суспільні відносини між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, платності та добровільності [4].

З точки зору О.М. Петрука, кредит – це позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання. Відповідно кредитні операції банків полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах та на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян [5].

Відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність» [6]: «банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми».

Однак найбільш загально визнаним є поняття кредиту як економічних відносин, що виникають між суб'єктами ринку з приводу передачі в тимчасове користування вільних коштів, які ґрунтуються на принципах повернення, строковості, платності та добровільності.

Об'єктом кредитних відносин є витрати суб'єкта господарювання, що передаються у позику, оренду, лізинг тощо. Суб'єктами кредитних відносин є позичальник та кредитор. За дослідженням Беркатюк Ю. О. [7] кредитор – це учасник кредитних відносин, який володіє коштами і передає їх іншому суб'єкту в тимчасове користування; позичальник – учасник кредитних відносин, який має потребу в додаткових коштах та отримує їх у позику від кредиторів.

Основними ознаками кредитних відносин є наступні:

1. Учасники кредитних відносин повинні бути економічно самостійними (володіти певною вартістю і вільно розпоряджатися нею, діяти на засадах самоокупності та нести матеріальну відповідальність за свої борги).

2. Кредитні відносини є добровільними та рівноправними, а суб'єкти кредиту можуть по чергово виступати як у ролі кредитора, так і в ролі позичальника.

3. Кредитні відносини не змінюють власника цінностей, з приводу яких вони виникають (об'єкт кредиту залишається у власності кредитора).

4. Кредитні відносини є вартісними, оскільки виникають у зв'язку з рухом вартості. Проте вони не є еквівалентними, оскільки позичальник повертає власникові більшу масу вартості, ніж сам одержує від нього [8].

Розглянемо основні принципи кредитування:

– строковість – кредит надається на певний термін, що обумовлений у кредитному договорі, формулювання даної умови може виглядати наступним чином: встановлення терміну повного повернення позики; встановлення графіку повернення позики; встановлення тривалості періоду користування позикою;

– поверненість – відповідно до цього принципу позичальник повинен повернути кредитору всю суму позики;

– платність – позичальник повертає кредитору не тільки основну суму борг, а також сплачує додаткові кошти у формі процента;

– цільове призначення – економічні суб'єкти або ж суб'єкт господарювання, який висловлює намір вступити в кредитні відносини, повинен заздалегідь чітко визначити мету, на яку будуть використані запозичені кошти;

– забезпеченість – полягає у прийнятті кредитором при наданні позички додаткових заходів щодо гарантування повернення позички у визначені строки, забезпеченням позички може бути майно (нерухоме, рухоме, цінні папери, валютні цінності), що приймається у заставу, а також зобов'язання третьої особи погасити борг кредитору (гарантії, поручительства) [4].

Відповідно до міжнародних стандартів банківські кредити класифікуються за рядом ознак:

1. Залежно від ролі банку, що надає кредит, вони класифікуються наступним чином:

– первинні кредити – це кредити, що надається банками у формі прямого виділення коштів або відкриття кредитних ліній клієнтам для тимчасового використання коштів (пряме кредитування), або коли банки спочатку кредитують власну кредитоспроможність, а не гроші чи товари (непряме кредитування), або надають гарантію;

– похідні кредити (посередництво у кредиті) – це кредити, коли банк виступає посередником для іншого банку або фінансової установи. Тобто

виникає ситуація, коли банк спочатку планує залучити третю особу до надання кредиту своєму клієнту з метою дотримання вимоги універсальності, в результаті чого кредит передається іншому кредитору.

2. За формами банківських кредитів.
  - прямі кредити – це кредити, які надаються шляхом:
    - надання коштів чи товарів відповідно до принципів кредитування (дисконтний кредит, ломбардний кредит, іпотечний кредит);
    - відкриття кредитної лінії (овердрафт, контокорентний кредит);
    - кредитні сурогати ( факторинг, лізинг).
  - непрямі кредити – це використання кредитоспроможності банку як гарантії виконання зобов'язань клієнтом банку:
    - акцептний кредит;
    - авальний кредит.
3. За економічними суб'єктами-позичальниками розрізняють:
  - кредити органам державного управління;
  - кредити суб'єктам господарювання;
  - кредити фізичним особам.
4. За валютою кредиту виділяють:
  - кредити в національній валюті;
  - кредити в іноземній валюті;
  - мультивалютні кредити.
5. За строками користування розрізняють:
  - короткострокові – до 1 року;
  - онкольні – кредити, погашення яких відбувається не у чітко зазначений термін, а за вимогою банку;
    - середньострокові – до 3 років;
    - довгострокові – понад 3 роки.
6. За формою забезпечення кредити поділяються на:

- забезпечені заставою (майном, майновими правами, цінними паперами);

- гарантовані (банками, іншими фінансовими посередниками);

- з іншим забезпеченням (порука);

- незабезпечені (бланкові);

- інші (неустойка, притримання).

7. За методами надання виділяють:

- разові кредити – це кредити, рішення про надання яких банк приймає окремо щодо кожного виду кредиту на підставі відповідних документів;

- кредитна лінія – кредит, що надається банком у межах заздалегідь встановленого кредитного ліміту. Кредитний ліміт встановлюється на певний період часу, наприклад, на один рік, протягом якого позичальник може отримати кредит у будь-який час в межах затвердженого кредитного ліміту без додаткових переговорів з банком. При цьому кредитна лінія може бути виражена наступним чином:

- револьверні кредити – кредити, які надаються банком у межах встановленого ліміту, використовуються повністю або частинами і відновлюються відповідно до погашення раніше виданих кредитів;

- сезонні кредити;

- контокорентні кредити – кредити, що надаються через спеціальні рахунки контрагентів, на яких банк здійснює всі операції, пов'язані з поточною дебіторською та кредиторською заборгованістю позичальника;

- овердрафт – кредит, надання якого здійснюється через основний поточний рахунок і в будь-який момент можна отримати кредит у межах певного ліміту;

- гарантійні кредити – кредити, які зобов'язуються бути сплаченими в разі необхідності протягом певного періоду часу і за які стягується обов'язкова комісія.

8. За порядком погашення:

- погашення кредитів водночас передбачає сплату суми кредиту та відсотків за ним у кінці терміну;

- погашення кредитів у розстрочку означає, що позичальник повертатиме кредит певними частинами протягом терміну кредитування.

9. За ступенем ризику кредиту розрізняють:

- стандартні кредити – це кредити, за якими кредитний ризик є незначним і становить 1% чистого кредитного ризику;

- кредити під контролем – це кредити, кредитний ризик за якими є незначним, але може збільшитися через несприятливі обставини для позичальника, і становить 5% від чистого кредитного ризику;

- субстандартні кредити – це кредити, за якими кредитний ризик є значним, надалі може збільшуватись і становить 20% чистого кредитного ризику, а також є ймовірність несвоєчасного погашення заборгованості в повній сумі та у строки, передбачені кредитним договором;

- сумнівні кредити – це кредити, за якими виконання позичальником у повному обсязі своїх зобов'язань перед банком (з урахуванням фінансового стану позичальника та рівня забезпечення) перебуває під загрозою та ймовірність повного погашення кредитного зобов'язання є низькою, у розмірі до 50% чистого кредитного ризику;

- безнадійні кредити – це кредити, ймовірність виконання зобов'язань за якими з боку позичальника банку (з урахуванням фінансового стану позичальника й рівня забезпечення) практично відсутня, ризик за такими кредитами становить 100%.

Визначення відповідного виду кредиту здійснюється з урахуванням фінансового стану позичальника, стану обслуговування позичальником кредитної заборгованості та з урахуванням рівня забезпечення кредитної операції. При цьому чистий кредитний ризик слід розуміти як ризик невиконання позичальником зобов'язань, скоригований на вартість наданого позичальником забезпечення.

10. За характером процентної ставки виділяють:

- кредити з фіксованою процентною ставкою – кредити, за якими процентна ставка встановлюється один раз на весь період кредитування;

- кредити з плаваючою процентною ставкою – це кредити, умовами договору яких передбачено перегляд процентної ставки протягом терміну кредитування з метою зменшення ризику недоодержання прибутку або усунення збитків, особливо в умовах нестабільної економіки.

11. За кількістю кредиторів розрізняють:

- кредити, які надаються одним банком;
- консорціумні кредити – кредити, які надаються об'єднанням банків, в якому один з банків є провідним, тобто відповідає за узгодження умов кредиту з клієнтом, і надає кредит безпосередньо після підписання договору, несучи витрати за рахунок коштів, виділених іншими банками, які є членами консорціуму.

- двосторонні кредити – кредити, які передбачають участь у наданні кредиту не менше, ніж двох банків. На відміну від консорціумного кредиту, переговори з клієнтом здійснюються кожним банком окремо [2].

## 1.2. Законодавче регулювання формування кредитного портфелю банку

Згідно з дослідженням Степаненко К. Р. [9]: «кредитний портфель – є інструментом управління активними операціями банку з метою збільшення прибутку та підвищення ефективності діяльності, що досягається шляхом кредитування за різними напрямками кредитування з урахуванням кредитної політики банку та вимог органу банківського нагляду».

Основними завданнями формування кредитного портфелю є:

- високий темп очікуваного доходу в довгостроковій перспективі;
- мінімізація рівня ризиків кредитного портфелю;
- дотримання необхідної ліквідності кредитного портфелю;
- високий рівень доходу в поточному періоді [10].

Формування кредитного портфелю банку є ключовим етапом реалізації його кредитної політики. Перед формуванням кредитного портфеля банку визначають та формулюють його мету, розробляють кредитну політику, в межах якої визначають пріоритетні цілі формування кредитного портфеля банку з урахуванням умов зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей банку.

Проводячи кредитну політику банку та формуючи кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» спирається на вимоги та рекомендації визначені: Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про банки і банківську діяльність» [6], ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», ЗУ «Про заставу», ЗУ «Про іпотеку», ЗУ «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати», ЗУ «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», Постановами «Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями», «Перелік документів, що утворюються в діяльності Національного банку України та банків України із зазначенням строків зберігання», «Правила розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит», «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» [12], та «Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [13].

Регулятором механізму здійснення банківського кредитування є Національний банк України, що керується у своїй діяльності Конституцією України й Законами України «Про Національний банк України» [11], «Про банки та банківську діяльність» та іншими законами України, а також здійснює регулювання і нагляд за банківською системою України.

Комерційні банки також дотримуються встановлених Національним банком України обов'язкових економічних нормативів регулювання діяльності банків та вимог щодо формування обов'язкових, страхових і резервних коштів.



Для зниження банківського ризику НБУ встановив нормативи кредитного ризику, недотримання яких може призвести до фінансових труднощів у діяльності банку. Банки зобов'язані мати ефективну політику та процедури для своєчасного виявлення, вимірювання, моніторингу, звітування, управління та контролю кредитного ризику, з урахуванням ризику концентрації, що відповідає вимогам нормативно-правових актів НБУ щодо організації систем управління ризиками.

Нормативи кредитного ризику (credit risk limits) – економічні нормативи, встановлені Національним банком України з метою зменшення банківських ризиків, та недотримання яких може призвести до фінансових труднощів у діяльності банку (табл. 1.1) [13].

Таблиця 1.1 – Сутність та значення нормативів кредитного ризику НБУ

Найменування нормативу	Розрахунок	Прийнятне значення	Суть впливу
1	2	3	4
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	Співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента та всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цього контрагента (групи пов'язаних контрагентів), до регулятивного капіталу банку	Не більше 25%	Обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	Співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків, наданих банком щодо всіх контрагентів, з врахуванням всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цих контрагентів, до регулятивного капіталу банку	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	Обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів
Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9)	Співвідношення суми всіх зобов'язань цього інсайдера (групи пов'язаних інсайдерів) перед банком і всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цього інсайдера, та статутного капіталу банку	Не більше 5%	Обмеження ризику, який виникає під час здійснення операцій з інсайдерами, що може призвести до прямого або непрямого впливу на діяльність банку

## Продовження табл. 1.1

Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10)	Співвідношення сукупної заборгованості зобов'язань усіх інсайдерів перед банком і 100% суми позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо всіх інсайдерів, та статутного капіталу банку	Не більше 30%	Обмеження сукупної суми всіх ризиків щодо інсайдерів
--	---	---------------	--

Ознайомившись із даними табл. 1.1, можна зробити висновок, що вплив НБУ на кредитну діяльність комерційних банків в частині встановлення нормативів з обов'язковістю їх дотримання, має на меті забезпечення банків від значних втрат, пов'язаних із ризиками невиконання контрагентами зобов'язань за кредитами [13].

### 1.3. Методичні підходи до оцінки кредитного портфелю банку

Для того щоб проводити ефективну кредитну політику банки застосовують різні підходи для оцінки якості кредитного портфелю. Натомість Тисячна Ю. С. [14] запропонувала комплексний підхід, згрупувавши основні методичні підходи до оцінки якості кредитного портфелю банку (рис. 1.1).

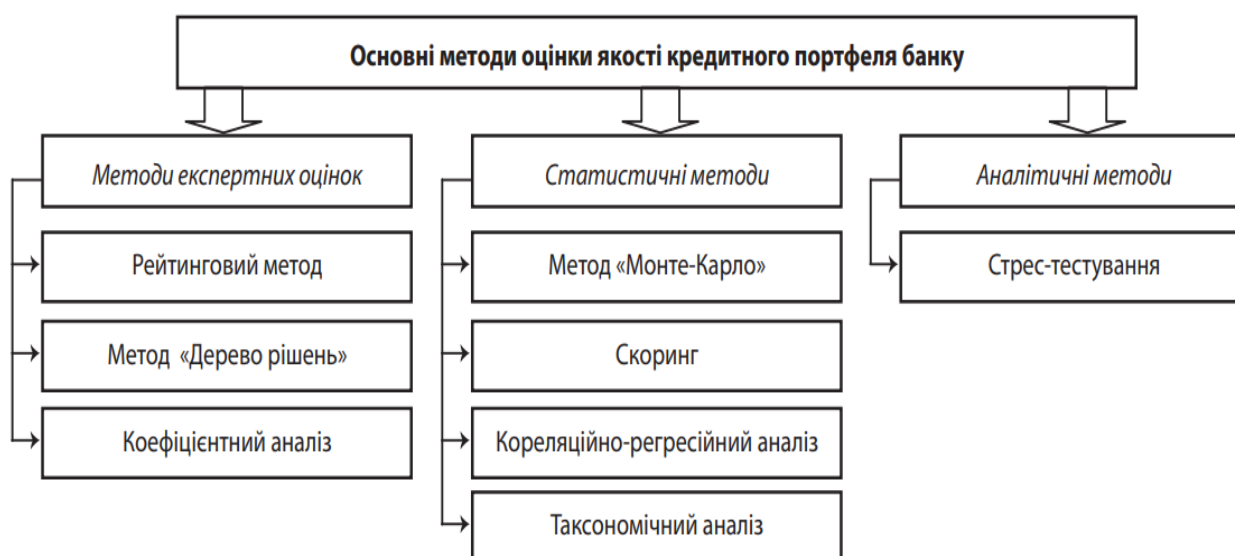


Рис. 1.1 – Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфелю банку

З рис. 1.1 видно, що основними методами оцінки кредитного ризику є: методи експертних оцінок, статистичні методи, аналітичні методи. Розглянемо детальніше особливості кожної з представлених груп методів.

1. Метод експертних оцінок. Базується на вивченні експертних оцінок і передбачає складання узагальнених експертних оцінок. Метод включає рейтингові оцінки кредитоспроможності клієнтів банку, методика відповідності банківської системи економічним нормативам, розрахунок величини ризику кредитного портфеля комерційного банку, визначення розміру резервів, необхідних банку для покриття можливих втрат, пов'язаних з кредитним ризиком, класифікацію кредитів за ступенем ризику тощо.

Складність застосування цього методу до оцінки сукупного кредитного ризику портфеля банку виникає при порівнянні розрахованих показників з нормативними значеннями. У цьому випадку необхідно визначити узагальнюючі показники для визначення рівня ризику, оскільки значення розрахованого показника може відповідати або не відповідати нормативним критеріям. [14].

Різновидом методу експертних оцінок є рейтинговий метод. Це означає, що банк розраховує рейтинг за певною методикою і робить висновок про кредитоспроможність позичальника. У міжнародній практиці основними методами, що використовуються для оцінки якості кредитних портфелів, є рейтингова та скорингова системи.

Система, що базується на кількісних показниках, - це система, в якій для кожної групи ризику визначається обмежений перелік показників, на основі яких кожному конкретному елементу кредитного портфеля присвоюється відповідний рейтинг. Кількісні системи ґрунтуються на експертних оцінках, і їх дуже складно оцінити кількісно. У цьому її основний недолік. Широкий діапазон експертних оцінок і можливість виникнення протиріч унеможливають єдиний підхід до класифікації елементів кредитного портфеля [14].

Поряд з нумераційними системами в міжнародній практиці поширені також скорингові системи оцінки якості кредитних портфелів комерційних банків. Скорингова система зводиться до одного загального числа, а його визначення регламентоване. На практиці рекомендується використовувати комбінацію номерної та скорингової систем, що враховує всі позитивні та негативні сторони обох систем і є основою для більш досконалої та точної системи оцінки якості кредитного портфеля.

Дерева рішень – це один із методів автоматизованого аналізу даних, коли правила подаються у вигляді послідовної ієрархічної структури, в якій кожному вузлу відповідає єдиний вузол, що дає рішення [15].

Обмеженням практичного застосування цього підходу є початкове припущення, що проект повинен мати найближчу або розумну кількість варіантів розвитку. Цей метод особливо корисний у ситуаціях, коли рішення, прийняті в даний момент часу, сильно залежать від рішень, прийнятих раніше, які, в свою чергу, визначають сценарій подальшого розвитку. Переваги дерев рішень:

- 1) швидкий процес навчання;
- 2) генерування правил у тих галузях, де знання складно формалізувати;
- 3) зрозуміла класифікаційна модель;
- 4) висока точність прогнозу [15].

Коефіцієнтний аналіз є однією з основних складових фінансового аналізу, як початковий етап обробки інформації про об'єкт оцінки. Зручність його застосування в основному обумовлена доступністю необхідної вихідної інформації та інформативністю отриманих значень коефіцієнтів. Огляд економічної літератури, вітчизняної та міжнародної практики показує, що чітко визначеного набору коефіцієнтів для оцінки якості кредитних портфелів не існує. Кожен автор без серйозного обґрунтування може суто експертно (інтуїтивно) визначати склад показників, які будуть використовуватися, і робити висновки про якість кредитного портфеля на основі результатів досліджень, проведених за допомогою коефіцієнтів.

2. Статистичні методи оцінки якості кредитного портфеля банку базуються на припущенні, що вплив ризику на кредитний портфель відображається на його якості. Статистичні методи розрахунку та оцінки ризику кредитного портфеля банку зазвичай розраховують дисперсію, дисперсію, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації та асиметрію. Ймовірність реалізації кредитного ризику банку характеризується розподілом ймовірностей. Стандартне відхилення або коефіцієнт варіації є основним статистичним показником для визначення таких ймовірностей (рівнів ризику). Ступінь розпорошеності кредитного портфеля банку можна відстежити, розрахувавши середньозважений ризик кредитного портфеля, його дисперсію та середньоквадратичне відхилення [14].

Статистичні методи оцінки ризику кредитного портфеля банку ґрунтуються на аналізі статистичних даних, що стосуються фінансового стану позичальника за певний період часу. Такі дослідження дають основу для порівняння фактичної частоти втрат, яких зазнають банки, з прогнозними оцінками.

Як видно з рис. 1.1, до групи статистичних методів належать методи Монте-Карло, які є імітаційними методами, що використовуються для апроксимації реальних явищ. Він поєднує аналіз чутливості вхідних змінних з аналізом розподілу ймовірностей. Практичне застосування цього методу демонструє його широкий потенціал для використання в умовах невизначеності та ризику. Цей метод дозволяє будувати моделі, мінімізуючи дані та максимізуючи цінність даних, що використовуються в моделі. Побудова моделі починається з ідентифікації функціональних залежностей у реальній системі. Потім можна отримати кількісне рішення, використовуючи теорію ймовірності та таблиці випадкових чисел.

Перевага цього підходу полягає в тому, що різні «сценарії» реалізації кредитної політики можуть бути проаналізовані та оцінені, а різні фактори ризику можуть бути розглянуті в рамках єдиного підходу. Метод є особливо корисним для практичного застосування, оскільки його можна успішно

поєднувати з іншими економетричними та статистичними методами, а також з іншими методами теорії ігор та дослідження операцій. При застосуванні на практиці метод часто дає більш оптимістичні оцінки, ніж інші методи.

Скорингова модель дозволяє кількісно розрахувати кредитоспроможність клієнта на основі попередньої інформації про нього. Скорингові методи можуть обробляти необмежену кількість заявок, сприяють розширенню клієнтської бази і не вимагають спеціальних навичок персоналу або постійного моніторингу, за умови наявності ефективних моделей. Кредитний скоринг передбачає вивчення кредитної історії позичальників, які отримували кредити в минулому, з метою класифікації позичальників та визначення характеристик надійних і ненадійних клієнтів щодо погашення кредитних зобов'язань. Скоринг – це математична модель, яка є середньозваженим значенням певних характеристик і допомагає банкам визначити на основі минулого досвіду ймовірність того, що конкретний позичальник не поверне кредит [14].

Розробка ефективної скорингової моделі є дуже складним, багатоетапним процесом, оскільки використовує низку як якісних, так і кількісних показників. Звичайно, розробка нової скорингової моделі, яка б відповідала специфічним вимогам конкретного банку, коштує дорого, тому банки купують готові моделі або спеціальне програмне забезпечення за кордоном. З іншого боку, оскільки якісні показники кредитоспроможності позичальників є не менш важливими, ніж кількісні, саме вітчизняні розробки можуть ефективно відображати специфіку українських позичальників.

Існує кілька типів скорингу:

- скоринг кредитоспроможності – оцінка кредитоспроможності позичальників, використовується для прийняття рішення про надання кредиту;
- скоринг за прогнозом якості обслуговування боргу клієнтом – оцінка рівня ризику існуючих позичальників, що дозволяє визначити поведінкові особливості клієнтів, які виявляють у якості обслуговування боргу;

– скоринг запитання – оцінка способів роботи з простроченою заборгованістю і вибір з декількох альтернативних наборів найбільш ефективного для подальшого впливу;

– скоринг за оцінкою ймовірність шахрайства – реалізує оцінку ймовірності шахрайства клієнта на основі сукупності ознак проведеної операції [14].

Кореляційно-регресійний аналіз – це метод кількісної оцінки взаємозалежностей між статистичними ознаками, що характеризують певне соціальне чи економічне явище або процес, наприклад, якість кредитного портфеля банку. Суворі функціональні залежності рідко реалізуються в економіці. Більш поширеними є так звані статистичні залежності.

Зокрема, статистична залежність виявляється в тому, що зі змінюванням однієї величини змінюється середнє значення іншої. Така залежність називається кореляційною.

Зазначеними методами розв'язують дві основні задачі:

1) знаходження загальної закономірності, що характеризує залежність двох (чи більше) кореляційно пов'язаних змінних, тобто розробка математичної моделі зв'язку (задача регресійного аналізу);

2) визначення тісноти зв'язку (задача кореляційного аналізу).

Значення кореляційного аналізу полягає в тому, що механізм взаємодії факторних ознак можна кількісно виміряти та оцінити, а його параметри використати як інструмент регулювання якості кредитних портфелів [14].

Таксономічний аналіз має багато переваг і є простим у застосуванні. Це пов'язано з тим, що він вирішує завдання впорядкування багатовимірних об'єктів і процесів відносно заданого нормативного вектора (еталону). Інтегральні індекси використовуються для співвіднесення об'єктів, що характеризуються низкою ознак, побудова яких можлива за допомогою процедур таксономічного аналізу. Для аналізу кредитного стану банків використовується низка коефіцієнтів та критеріїв. Їх одночасне застосування ускладнює аналіз кредитної діяльності. Це означає, що існує загальна потреба в

розрахунку інтегрального показника, який представляє собою загальну величину, що відповідає всім силам. В якості такого показника можуть бути використані таксономічні показники рівня розвитку.

3. Аналітичний метод – це оцінка потенційних втрат (рівня ризику), яких може зазнати банк. Стрес-тестування – це методи метод оцінки чутливості портфеля до суттєвих змін макроекономічних показників та виняткових, але можливих подій. Це оцінка потенційного впливу на фінансовий стан банку низки ідентифікованих шоків (шоків ситуацій), тобто змін у факторах ризику, що відповідають винятковим, але можливим подіям. Мета даного методу полягає в оцінці можливих збитків при тій чи іншій стресовій ситуації [14].

При організації стрес-тестування можна виділити кілька основних етапів (табл. 1.2).

Існують різні типи та методи стрес-тестування, але наразі найпоширенішою методологією є сценарний аналіз (на основі минулих або гіпотетичних подій). Також аналізується чутливість портфеля активів банку до змін у факторах ризику та розраховується максимальний збиток.

Табл. 1.2 ілюструє методичні підходи різних авторів до оцінки якості кредитного портфеля банку та їх характер, показуючи, що більшість опублікованих методик ґрунтуються на аналізі фінансового стану позичальника на основі показників фінансової діяльності.

Таблиця 1.2 – Етапи проведення стрес-тестування

Етап	Сутність етапу	Примітки
1	2	3
1	Перевірка достовірності і актуальності інформації, на основі якої проводиться стрес-тестування.	При цьому необхідно враховувати, що використовувана звітність повинна відповідати критерію послідовності (безперервний ряд звітних даних) і порівнянності (незмінність методики розрахунку показників).
2	Детальний аналіз кредитного портфеля	Проведення ідентифікації ризиків, яким найбільшою мірою піддана кредитна організація.



## Продовження табл. 1.2

1	2	3
3	Аналіз ситуації, що склалася, динаміки факторів ризику шляхом визначення зміни їх значень на заданих відрізках часу	При цьому в розрахунок може братися як різниця між максимальним і мінімальним значеннями чинника в межах установленого періоду часу, так і різниця значень на початок і кінець розглядуваного періоду. Надалі в залежності від цілей аналізу при розрахунках використовується або усереднене, або максимальне значення зміни фактору ризику.
4	Формування оцінки можливих втрат у результаті реалізації стресових умов.	У разі виявлення серйозних потенційних загроз керівництвом приймаються відповідні управлінські рішення, коригується політика з управління ризиками, проводиться додаткове хеджування ризиків.
5	Актуалізація параметрів стрес-тесту	З урахуванням зміни ринкової та загальноекономічної кон'юнктури, а також ризикового профілю кредитної організації

## Висновки по розділу 1

1. Під час дослідження питання «поняття банківського кредиту, його сутності, структури та класифікації» було визначено, що найбільш поширеним визначенням сутності банківського кредиту є його поняття як економічних відносин, що виникають між суб'єктами ринку у зв'язку з передачею один одному тимчасового використання наявних коштів на принципах погашення, терміновості, платності та добровільності. Також було визначено класифікацію банківського кредиту відповідно до міжнародних стандартів за рядом ознак.

2. В процесі вивчення законодавчого регулювання процесу формування кредитного портфелю банку виявлено, що під час провадження кредитної політики банку та формуванні кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» спирається на вимоги та рекомендації визначені: Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про банки і банківську діяльність», ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», ЗУ «Про заставу», ЗУ «Про іпотеку», ЗУ «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати», ЗУ «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», Постановами «Положення про порядок формування та

використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями», «Перелік документів, що утворюються в діяльності Національного банку України та банків України із зазначенням строків зберігання», «Правила розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит», «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах», та «Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні».

3. Аналіз та обґрунтування методичних підходів до оцінки кредитного портфелю банку виявив, що основними методами оцінки кредитного ризику є: методи експертних оцінок, статистичні методи та аналітичні методи. Метод експертних оцінок включає в себе рейтинговий метод, метод «дерева рішень» та коефіцієнтний аналіз. До статистичних методів належать: метод «Монте-Карло», скоринг, кореляційно-регресійний аналіз та таксономічний аналіз. Аналітичні методи ґрунтуються на стрес тестуванні.

Таким чином, було обґрунтовано теоретико методичні підходи до формування та оцінки кредитного портфелю банку.

РОЗДІЛ 2  
АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»  
ЗА 2020-2022 РР.

2.1. Характеристика кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Спираючись на положення про кредитну політику АТ КБ «ПриватБанк» [16] можна виділити наступне.

Основними ризиками що будуть впливати на реалізацію довгострокового зростання в період з 2019 р. по 2022 р. АТ КБ «ПриватБанк» вважав:

- Ескалація конфлікту на Сході країни, що може призвести до негативних соціально-економічних наслідків
- Погіршення ситуації з судноплавством в Азовському і Чорному морях, що позначиться на можливостях експорту чорних металів та зерна
- Гальмування структурних реформ, що може призвести до ускладнення доступу держави до зовнішніх ринків капіталу. Особливе загострення ситуації очікується у зв'язку з проведенням чергових виборів у 2019 році та піковим навантаженням щодо сплати державного боргу.
- Трудова міграція, зростання темпів відпливу робочої сили з України спричинить подальшу необхідність збільшення витрат на оплату праці та відповідне прискорення темпів інфляції [16].

Дані ризики були визначені достатньо точно, оскільки у 2022 р. через повномасштабне вторгнення ворога на територію України ескалація конфлікту набрала найвищої точки загострення та розгорнулася на всі території країни, що у подальшому втілило усі ймовірні ризики у реальність.

Конкурентними перевагами АТ КБ «ПриватБанк» вважає зосередженість на потребах клієнтів. Критеріями ефективності є швидкість, якість та сучасність. Бізнес-підрозділи Банку мають керуватися такими основними принципами:

- зосередженість на клієнтах;

- якість;
- баланс між ризиком та прибутком;
- економічна ефективність;
- індивідуальна відповідальність;
- дотримання цінностей;
- дотримання фундаментальних правил фінансування клієнтів [16].

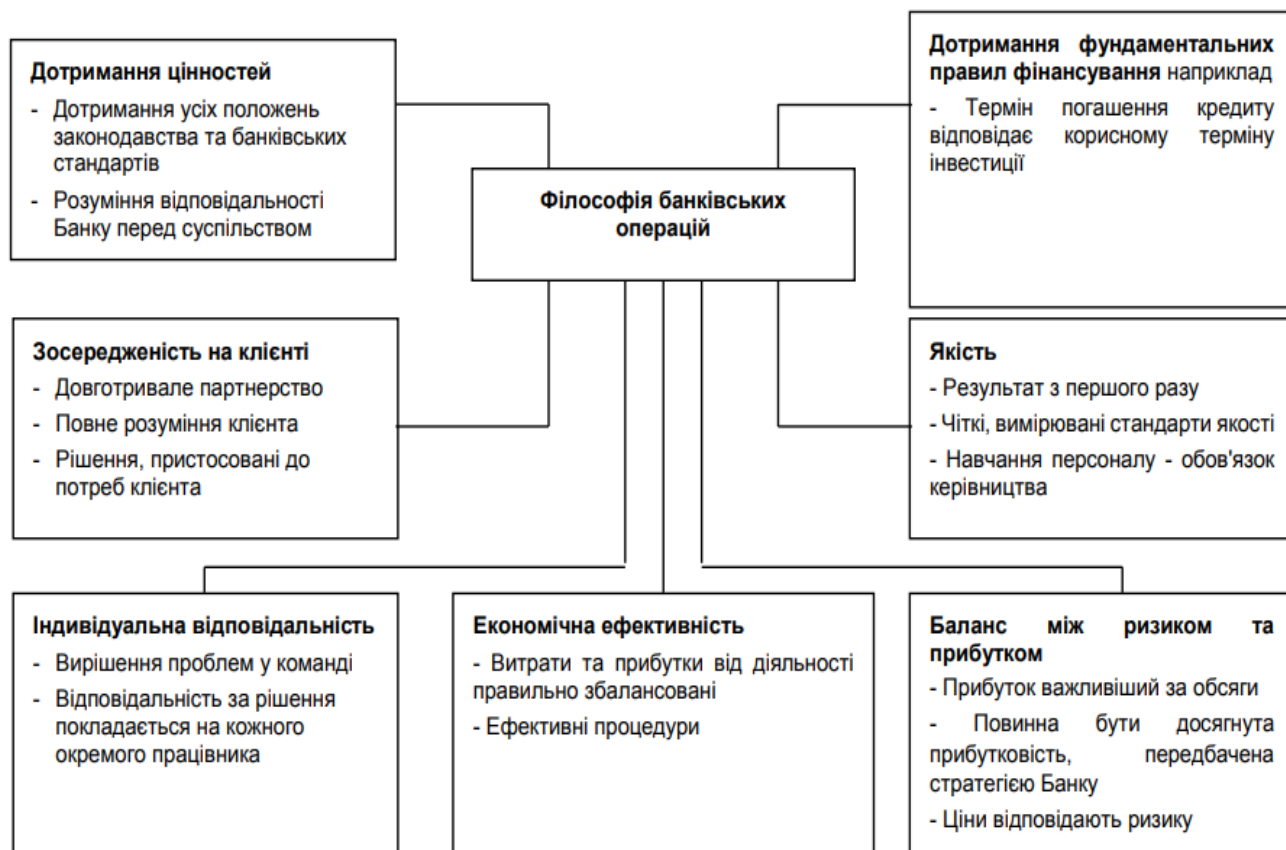


Рис. 2.1 – Основні принципи кредитування АТ КБ «ПриватБанк»

Основною метою управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» є досягнення Банком запланованого рівня прибутку. Така основна ціль поділяється на окремі під-цілі, спрямовані на:

- залучення нових клієнтів;
- максимальну реалізацію потенціалу відносин з кожним існуючим клієнтом;
- отримання доходів, адекватних прийнятим ризикам.

Однак, незалежному аналізу та моніторингу окремих кредитних операцій бракує врахування взаємозв'язків, що може привести до концентрації ризику.

Метою управління кредитним портфелем є стабілізація портфелю шляхом диверсифікації ризиків.

Таким чином, управління кредитним портфелем має подвійний підхід:

- управління на рівні окремої операції враховуючи ризик, пов'язаний з нею;
- управління загальними характеристиками кредитного портфеля з метою уникнення ризику концентрацій шляхом використання обмежень окремих сегментів, а саме: встановлення обмежень для галузей або областей (набуває особливої актуальності у період активного нарощування обсягів кредитного портфеля), обмеження концентрації за банківськими продуктами, групами клієнтів, строками погашення портфелю [16].

Станом на зараз, АТ КБ «ПриватБанк» успішно провадить свою діяльність та знаходиться серед лідерів у рейтингу стійкості банків за даними порталу «Мінфін» [17]. Серед 25 найбільших банків АТ КБ «ПриватБанк» займає 1 місце за обсягом кредитного портфеля [18]. Проте, відповідно до інформації НБУ на його офіційній сторінці [18] частка непрацюючих кредитів в Україні станом на 1 січня 2023 року становила 38%, серед яких АТ КБ «ПриватБанк» виявився лідером. Розрахувавши частку непрацюючих кредитів з найбільшим обсягом кредитного портфеля у відсотках НБУ опублікував рейтинг банків (рис. 2.2).

«У березні – травні 2022 року частка непрацюючих кредитів залишалася майже незмінною, зокрема через регуляторні пом'якшення в частині оцінки кредитного ризику. Починаючи з червня 2022 року, банки розпочали поступове визнання NPL. На 1 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі зросла до 38%. Обсяг непрацюючих кредитів за березень – грудень 2022 року збільшився на 127 млрд грн до 432 млрд грн. Близько 75% NPL сектору сконцентровано в державних банках, зокрема понад 40% припадає на Приватбанк.

Банки вже визнали значні кредитні втрати – від початку повномасштабної війни обсяги відрахування в резерви під кредити перевищили 100 млрд грн і становлять понад 12% кредитного портфеля, що банки мали наприкінці лютого 2022 року. Потенційні втрати кредитного портфеля внаслідок війни, економічної кризи та енергетичного терору країни-агресора можуть сягнути 30%» [18].

Також Національний Банк України зазначає, що своєчасна оцінка банком кредитного ризику та проведення виважених реструктуризацій за потреби – запорука подальшої стійкості банків.

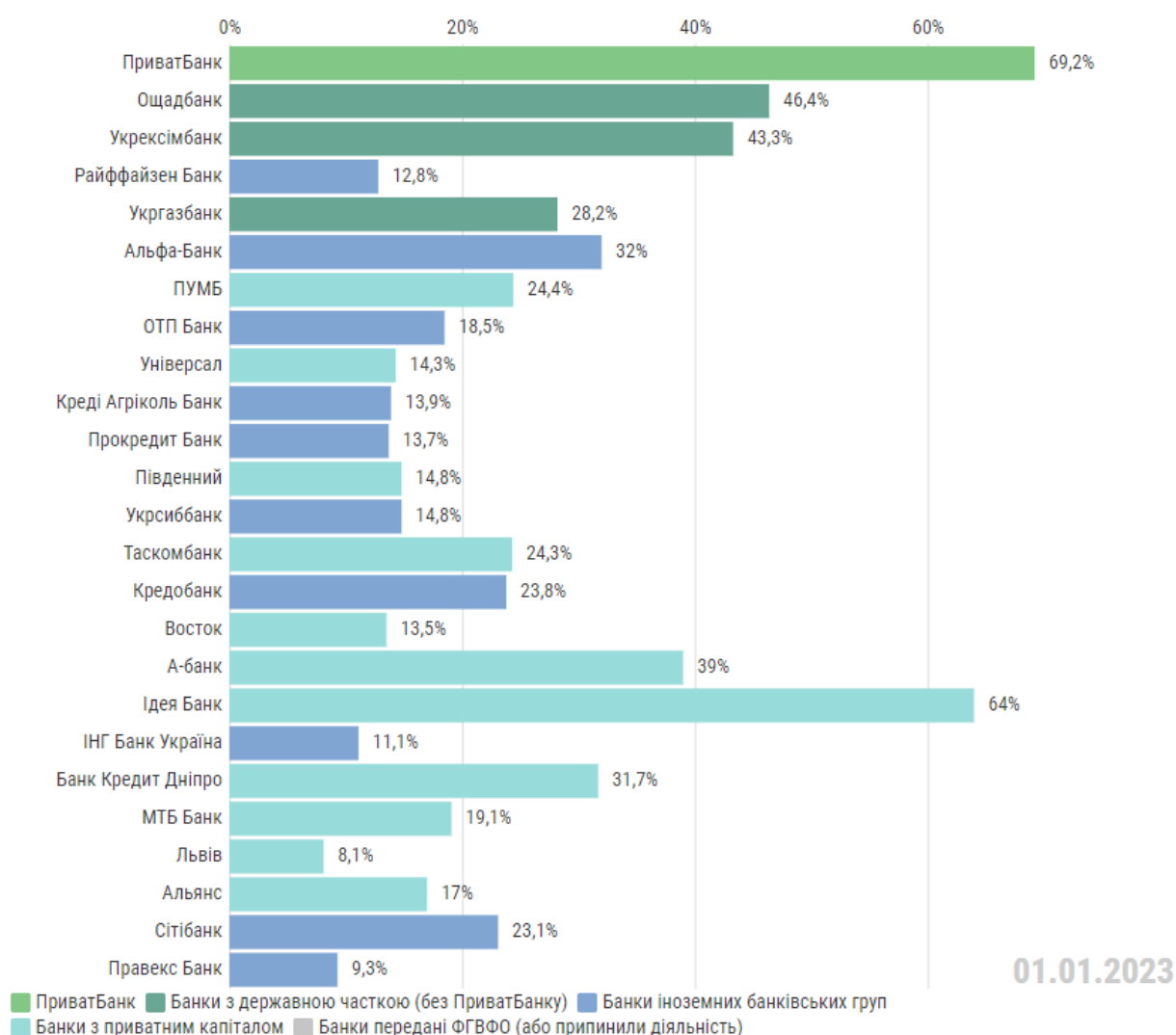


Рис. 2.2 – Частка непрацюючих кредитів (NPL) 25 банків з найбільшим обсягом кредитного портфеля, %

Таким чином, робота з NPL, що виникнуть під час поточної кризи, триватиме після завершення її глибокої фази. Зокрема, банки матимуть актуалізувати стратегії скорочення NPL після припинення чи скасування воєнного стану. Це стосується і актуалізації планів зі зниження NPL державних банків, ухвалених Радою з фінансової стабільності. Виконання цих планів є необхідною передумовою для підвищення їх інвестиційної привабливості в майбутньому.

## 2.2. Аналіз структури, динаміки та рівня ризикованості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Згідно з даними річних звітів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр., що розміщені на офіційній сторінці банку [19], побудуємо таблицю на основі кредитної діяльності протягом 2020-2022 рр. та розрахуємо структуру показників кредитного портфеля банку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Розрахунок структури кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Частка у структурі кредитного портфелю		
					2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	164 332	163 513	167 931	63,74%	60,83%	47,39%
2	Кредити юридичним особам	5 509	4 091	5 340	2,14%	1,52%	1,51%
3	Кредити фізичним особам – кредитні картки	40 609	45 314	46 593	15,75%	16,86%	13,15%
4	Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 566	9 858	3 912	3,71%	3,67%	1,10%
5	Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 500	5 343	3 880	1,36%	1,99%	1,10%

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
6	Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	35	394	328	0,01%	0,15%	0,09%
7	Кредити фізичним особам – інші кредити	129	83	26	0,05%	0,03%	0,01%
8	Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	6 859	11 903	21 311	2,66%	4,43%	6,01%
9	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	1 052	735	364	0,41%	0,27%	0,10%
10	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	588	267	162	0,23%	0,10%	0,05%
11	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	517	1 067	649	0,20%	0,40%	0,18%
12	Придбані/створені знецінені кредити	76	0	0	0,03%	0,00%	0,00%
13	Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	232 772	242 568	250 496	90,28%	90,24%	70,70%
14	Депозитні сертифікати НБУ	25 006	26 212	100 126	9,70%	9,75%	28,26%
15	Кошти банків за рахунок умовного зберігання (екроу) у НБУ	0	0	3 711	0,00%	0,00%	1,05%
16	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	53	31	0	0,02%	0,01%	0,00%
17	Всього кредити та аванси банкам	25 059	26 243	103 837	9,72%	9,76%	29,30%
18	Кредитний портфель	257 831	268 811	354 333	100,00%	100,00%	100,00%

Виходячи з результатів розрахунку поданих у табл. 2.1, можна зробити висновок, що найбільшу частку у структурі кредитного портфелю банку займають наступні показники: кредити та дебіторська заборгованість за



фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель – у 2020 р. даний показник склав 63,74%, у 2021 р. – 60,83%, а в 2022 р. – 47,39%; кредити фізичним особам – кредитні картки, який щорічно протягом 2020-2022 рр. становив у структурі більше 13%; кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП), що становив у 2020 р. – 2,66%, у 2021 р. – 4,43% та у 2022 р. – 6,01%; депозитні сертифікати НБУ, що у 2020 р. становили – 9,7%, у 2021 р. – 9,75%, а у 2022 р. – 28,26%.

Найменшу частку у структурі кредитного портфеля банку займають показники: кредити фізичним особам – споживчі кредити; кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля; кредити фізичним особам – інші кредити; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП); придбані/створені знецінені кредити; кошти банків за рахунок умовного зберігання (ескроу) у НБУ; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом. Частка кожного з даних показників у структурі 2020-2022 рр. не перевищувала 2%.

Результати дослідження структури кредитного портфеля банку графічно представлені на рис. 2.3.

З рис. 2.3 видно, що показник – кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель, що у 2020 р. дорівнював 2,66%, у 2021 р. – 4,43% та у 2022 р. – 6,01%. Другий за величиною показник, депозитні сертифікати НБУ, що від позначки у 9,7% в 2020 р. та 9,75% у 2021 р. різко збільшив свою частку до 28,26% у 2022 р.. Кредити фізичним особам – кредитні картки у 2020 р. складала 15,75% у структурі кредитного портфеля, у 2021 р. цей показник зріс до 16,86%, а у 2022 р. знову зменшився до 13,15%. Кредити фізичним особам – іпотечні кредити зменшили свою частку протягом 2020-2022 рр. від позначки 3,71% до 1,10%. Показник, кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП), складав у

структурі у 2020 р. – 2,66%, а у 2022 р. – 6,01%, що вказує на збільшення частки даного показника у структурі кредитного портфеля банку.

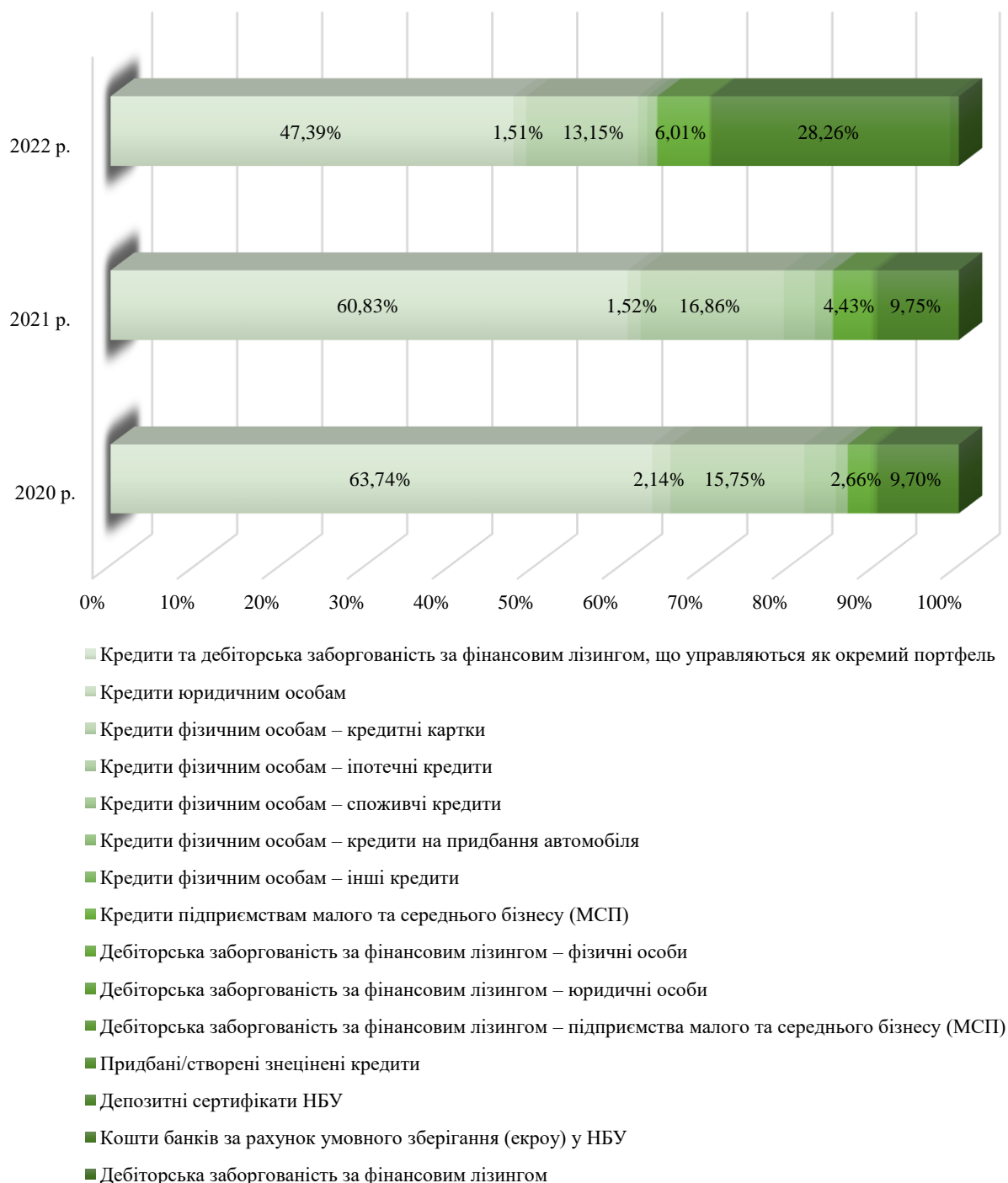


Рис. 2.3 – Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 рр.

Загальна сума кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», яка складається з показника всього кредитів та авансів клієнтам і всього кредитів та

авансів банкам, а також суми резерву під очікувані кредитні збитки становила у 2020 р. – 257 831 млн. грн., у 2021 р. – 268 811 млн. грн., а у 2022 р. – 354 333 млн. грн..

Дана тенденція до збільшення є позитивним для банку, проте слід врахувати категорію «кредити, що управляються як окремий портфель».

Станом на 31 грудня 2022, 2021 та 2020 років категорія «Кредити, що управляються як окремий портфель» включає в себе непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. На думку керівництва, цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів.

Станом на 31 грудня 2022 року Банк визнав 167 435 мільйонів гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами. Протягом 2022 року Банк списав за рахунок резерву 44 мільйони гривень вказаних кредитів.

Станом на 31 грудня 2021 року Банк визнав 162 322 мільйони гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2020 року: 162 163 мільйони гривень). Протягом 2021 року Банк списав за рахунок резерву 1 744 мільйони гривень вказаних кредитів (протягом 2020 року: 56 663 мільйони гривень) [19].

На основі табл. 2.1 та даних річної звітності банку побудуємо графіки динаміки показників кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр., поділивши їх за розміром частки у структурі кредитного портфеля.

Результати відобразимо на рис. 2.4 – 2.6.

На рис. 2.4 відображено динаміку показників: кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель; кредити фізичним особам – кредитні картки; кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП).

Загалом, показники, що займають найбільшу частку у структурі кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 рр. збільшили своє значення у вартісному виразі. Найбільших змін зазнали показники: депозитні сертифікати НБУ, що у 2022 р. склали 100 126 млн. грн. в порівнянні

з показником у 2020 р. у 40 609 млн. грн. та кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП), які зросли від позначки у 6 859 млн. грн. у 2020 р. до показника у 21 311 млн. грн. у 2022 р..

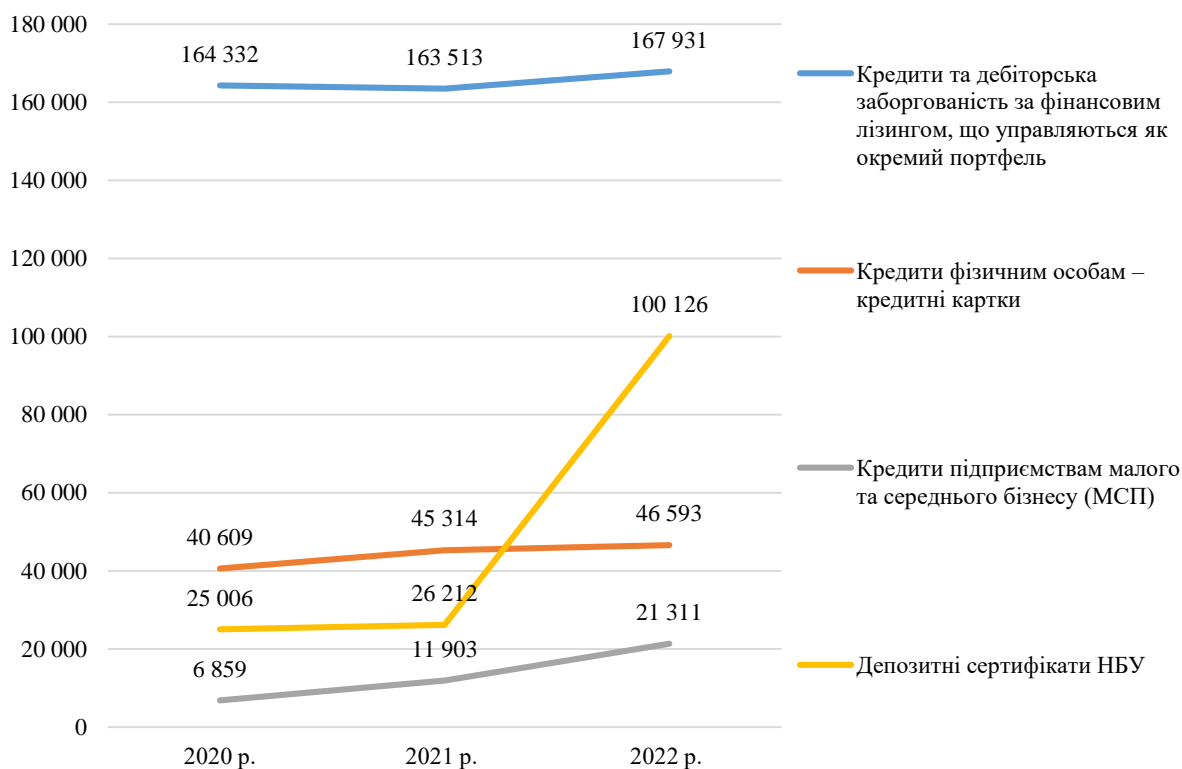


Рис. 2.4 – Динаміка показників кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр., що займають найбільшу частку у структурі

На рис. 2.5 відображені показники кредитної діяльності банку, що займають середню частку у структурі кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 рр. До цих показників належать: кредити юридичним особам; кредити фізичним особам – іпотечні кредити; кредити фізичним особам – споживчі кредити, кредити банків за рахунок умовного зберігання (екроу) у НБУ.

У 2022 р. показники «кредити фізичним особам – іпотечні кредити» та «кредити фізичним особам – споживчі кредити» зазнали різкого зменшення, хоча до цього мали тенденцію до зросту.

Показник «кредити юридичним особам» коливався в межах від 4 091 млн. грн. до 5 509 млн. грн.. Кредити банків за рахунок умовного зберігання (екроу) у НБУ у 2020-2021 рр. склали 0 грн., проте у 2022 р. даний показник різко зріс до позначки 3 711 млн. грн..

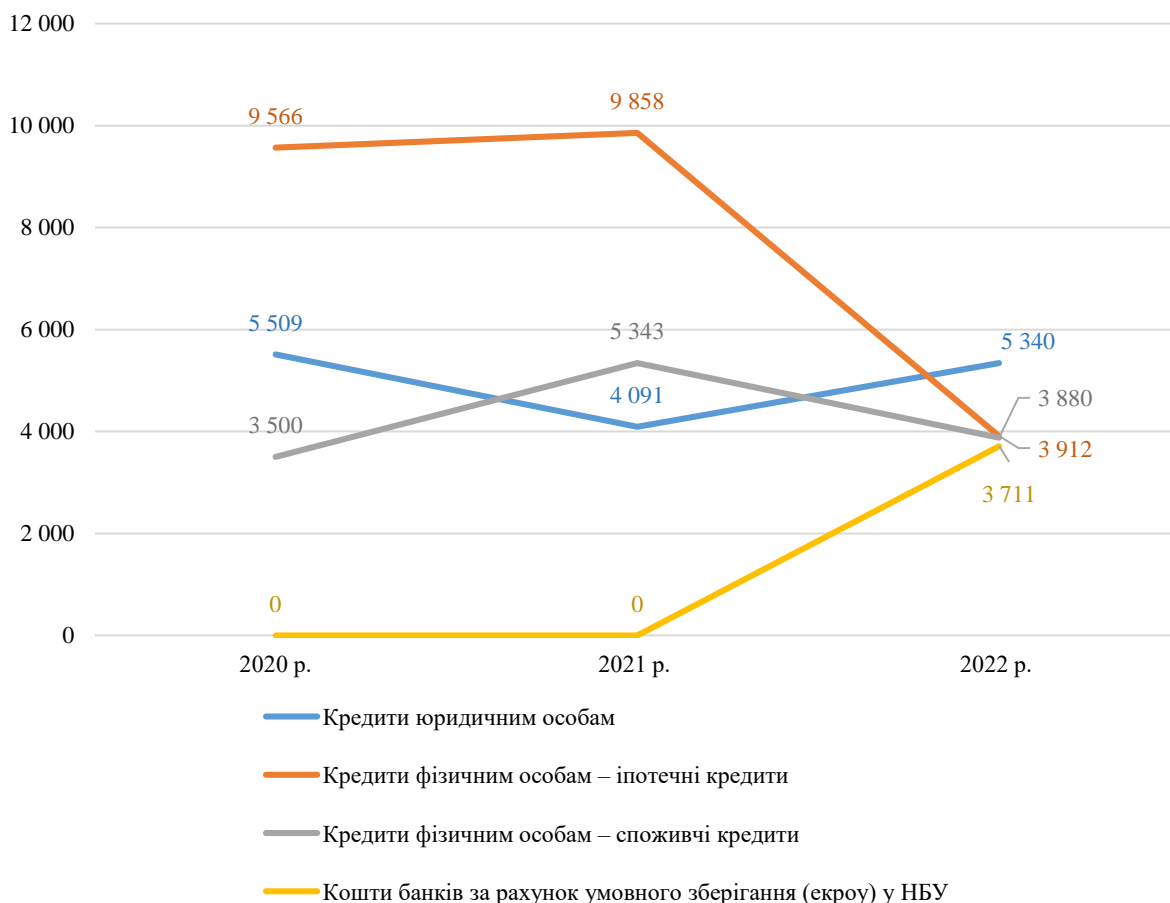


Рис. 2.5 – Динаміка показників кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр., що займають середню частку у структурі

На рис. 2.6 відображено динаміку показників кредитного портфеля банку, що займають найменшу частку у структурі. До цих показників належать: кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля; кредити фізичним особам – інші кредити; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП); придбані/створені знецінені кредити, дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом (банкам).

Такі види кредитів як «кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля» та «дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)» коливалися протягом 2020-2022 рр., найбільшого точки зросту досягли у 2021 р..

Усі інші показники, що займають найменшу частку у структурі кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» та зображені на рис. 2.6 поступово зменшувалися протягом 2020-2022 рр..

Проте, заважаю на те, що дані види кредитів займають не значну частину кредитного портфелю тенденція до зменшення даних показників не є критичною.

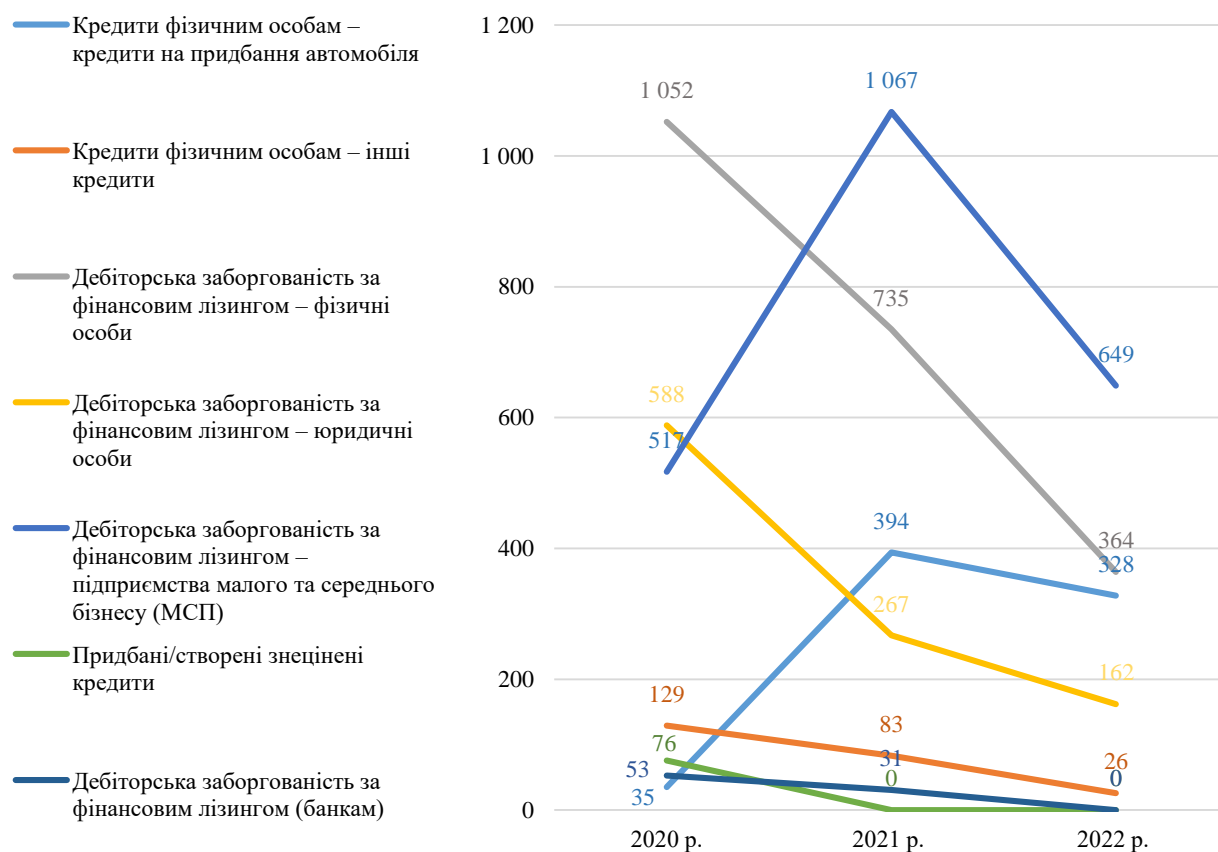


Рис. 2.6 – Динаміка показників кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр., що займають найменшу частку у структурі

Проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз динаміки складових кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк». Для цього побудуємо табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Абсолютні та відносні показники динаміки кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»  
за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення, млн. грн.			Відносне відхилення, %		
				2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.	2022 р. / 2020 р.	2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.	2022 р. / 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремих портфель	164 332	163 513	167 931	-819	4 418	3 599	-0,50%	2,70%	2,19%
Кредити юридичним особам	5 509	4 091	5 340	-1 418	1 249	-169	-25,74%	30,53%	-3,07%
Кредити фізичним особам – кредитні картки	40 609	45 314	46 593	4 705	1 279	5 984	11,59%	2,82%	14,74%
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 566	9 858	3 912	292	-5 946	-5 654	3,05%	-60,32%	-59,11%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 500	5 343	3 880	1 843	-1 463	380	52,66%	-27,38%	10,86%
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	35	394	328	359	-66	293	1025,71%	-16,75%	837,14%
Кредити фізичним особам – інші кредити	129	83	26	-46	-57	-103	-35,66%	-68,67%	-79,84%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	6 859	11 903	21 311	5 044	9 408	14 452	73,54%	79,04%	210,70%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	1 052	735	364	-317	-371	-688	-30,13%	-50,48%	-65,40%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	588	267	162	-321	-105	-426	-54,59%	-39,33%	-72,45%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	517	1 067	649	550	-418	132	106,38%	-39,18%	25,53%

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Придбані/створені знецінені кредити	76	0	0	-76	0	-76	-100,00%	0,00%	-100,00%
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	232 772	242 568	250 496	9 796	7 928	17 724	4,21%	3,27%	7,61%
Депозитні сертифікати НБУ	25 006	26 212	100 126	1 206	73 914	75 120	4,82%	281,99%	300,41%
Кошти банків за рахунок умовного зберігання (екроу) у НБУ	0	0	3 711	0	3 711	3 711	-	-	-
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом (банкам)	53	31	0	-22	-31	-53	-41,51%	-100,00%	-100,00%
Всього кредити та аванси банкам	25 059	26 243	103 837	1 184	77 594	78 778	4,72%	295,68%	314,37%
Кредитний портфель	257831	268811	354333	10 980	85 522	96 502	4,26%	31,81%	37,43%



Беручи до уваги, результати розрахунку абсолютних показників динаміки кредитного портфеля банку, можна зробити висновок, що найбільших позитивних змін зазнали показники «кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)», «кредити фізичним особам – кредитні картки», «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель», «депозитні сертифікати НБУ» та «дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом (банкам), що зросли у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. відповідно на 14 452 млн. грн., 5 984 млн грн., 3 599 млн. грн., 75 120 млн. грн. та 3 711 млн. грн.. Найбільших негативних змін зазнав показник «кредити фізичним особам – іпотечні кредити», що зменшився на 5 654 млн. грн. у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. Усього розмір кредитного портфелю зріс на 96 502 млн. грн. у 2022 р. в порівнянні з 2020 р..

Згідно з результатами табл. 2.2 показники «кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)», «кредити фізичним особам – кредитні картки», «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель», «депозитні сертифікати НБУ», що зазнали найбільших змін у абсолютному виразі, у відсотковому значенні збільшилися відповідно на 210,7%, 14,74%, 2,19% та 300,41% у 2022 р. в порівнянні з 2020 р.. Також значних змін зазнав показник «кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля», який зріс за три роки на 837,14%, що є найбільшим значенням серед відносних показників динаміки.

Найбільш негативного значення у відносному виразі набули показники «придбані/створені знецінені кредити» та «дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом (банкам)», що зменшилися на 100%; «дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи», що у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. зменшилась на 72,45% ; «кредити фізичним особам – інші кредити», що зменшилися на 79,84% у 2022 р.; «дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи» зменшився на 65,40%; «кредити фізичним особам – іпотечні кредити» зазнав негативних змін та зменшився на 59,11%.

Таким чином, незважаючи на значні зміни у структурі та динаміці кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 рр. загальна вартість кредитного портфеля продовжує зростати, за рахунок значного збільшення показника «кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)», що займає значну частку у структурі кредитного портфелю та протягом досліджуваного періоду зріс на 14 452 млн. грн. або на 210%, також приросту основної статті кредитного портфеля – «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель» на 2,19% або ж на 3 599 млн. грн., та через зростання показника «депозитні сертифікати НБУ».

Розгляне основні статті балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. та їх динаміку на основі фінансової звітності, а також склад кредитного портфеля у складі активів банку (табл. 2.3, рис. 2.7).

Таблиця 2.3 – Основні статті балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення, млн. грн.		
				2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.	2022 р. / 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7
Активи	382 525	401 296	540 596	18 771	139 300	158 071
Грошові кошти та їх еквіваленти	49 911	52 835	96 380	2 924	43 545	46 469
Кредити та аванси банкам	25 059	26 243	103 837	1 184	77 594	78 778
Кредити та аванси клієнтам	55 021	68 218	68 084	13 197	-134	13 063
Зобов'язання	329 700	334 681	482 807	4 981	148 126	153 107
Власний капітал	52 825	66 615	57 789	13 790	-8 826	4 964

Згідно з табл. 2.3, такі активні статті балансу як, «грошові кошти та їх еквіваленти», «кредити та аванси клієнтам», «кредити та аванси банкам» щорічно зростали продукуючи зростання активів АТ КБ «ПриватБанк». У 2022 р. в порівнянні з 2020 р. даний показник збільшився на 158 071 млн. грн., що є значним для банку. Серед пасивних статей балансу найбільшого зросту зазнали

зобов'язання банку, що за 3 роки збільшився на 153 107 млн. грн., проте власний капітал банку у своїй вартості зріс лише на 4 964 млн. грн.

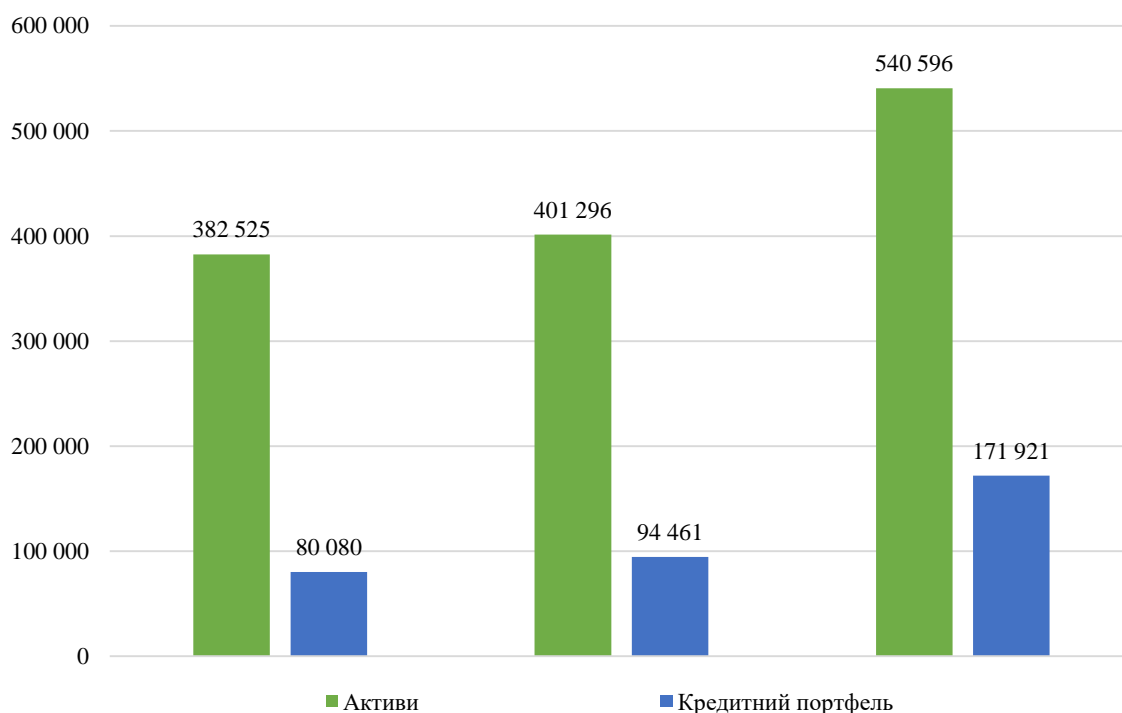


Рис. 2.7 – Активи балансу у порівнянні з кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Кредитний портфель банку, що включає в себе такі активні статті балансу як, кредити та аванси клієнтам й кредити та аванси банкам, з відрахування резерву під очікувані кредитні збитки у складі активів складає у 2020 р. 80 080 млн. грн., у 2021 р. – 94 461 млн. грн., а у 2022 р. – 171 921 млн. грн.. Таким чином, кредитний портфель банку поступово зростає, в наслідок чого зростають й активи банку.

Розрахуємо частку кредитного портфеля у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. та відобразимо на рис. 2.8. Для порівняння динаміки також відобразимо частку грошових коштів та їх еквівалентів.

Як видно з рис. 2.8, частка кредитного портфеля банку у складі активів поступово зростає. У 2020 р. даний показник склав 20,93% у структурі, у 2021 р. – 23,54%, а у 2022 р. – 31,80%.

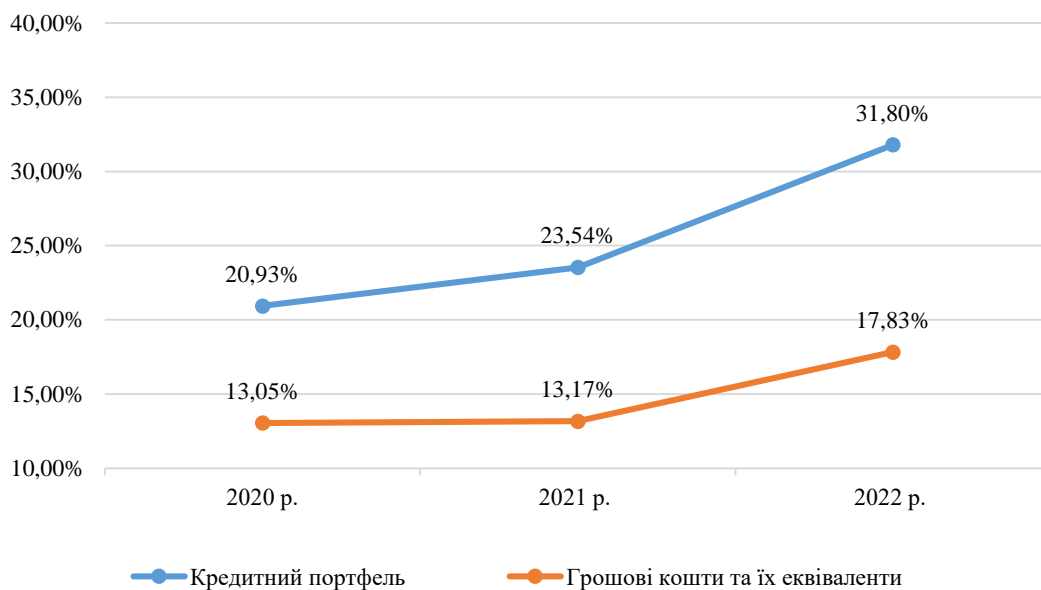


Рис. 2.8 – Частка кредитного портфелю у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Натомість частка грошових значно менша від частки кредитного портфелю, хоча теж має тенденцію до зросту.

Тобто, можна зробити висновок, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» станом на кінець 2022 р. займає майже третину активів банку, а також має тенденцію до зросту.

Проведемо оцінку рівня ризику кредитного портфелю банку. Для аналізу розрахуємо наступні показники [20]:

- коефіцієнт покриття кредитного портфелю власним капіталом банку;
- коефіцієнт якості кредитного портфелю (захищеності);
- коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку;
- коефіцієнт проблемних позик.

Для зручності побудуємо таблицю вихідних даних та таблицю з розрахунком показників ризикованості кредитного портфелю банку за період з 2020 р. по 2022 р. (табл. 2.4, 2.5).

Таблиця 2.4 – Вихідні дані для розрахунку показників рівня ризикованості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Значення		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Власний капітал	52 825	66 615	57 789
Кредитний портфель	80 080	94 461	171 921
Знецінені кредити (прострочені)	164 327	163 512	167 931
Резерв під очікувані кредитні збитки	177 751	174 350	182 412

Згідно з вихідними даними з табл. 2.4 проведемо аналіз рівня ризикованості кредитного портфеля та розрахуємо відповідні коефіцієнти.

Таблиця 2.5 – Розрахунок показників рівня ризикованості кредитного портфеля банку за 2020-2022 рр.

Назва коефіцієнту	Формула розрахунку	Значення			Абсолютне відхилення		
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.	2022 р. / 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку	$K_{кпк} = \frac{VK}{КП}$	0,66	0,71	0,34	0,05	-0,37	-0,32
Коефіцієнт якості кредитного портфеля (захищеності)	$K_{зх} = \frac{Р_{пок}}{КП}$	2,22	1,85	1,06	-0,37	-0,78	-1,16
Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку	$K_{кпкк} = \frac{Р_{пок}}{VK}$	3,36	2,62	3,16	-0,75	0,54	-0,21
Коефіцієнт проблемних позик	$K_{неспл} = \frac{П_{пр}}{КП}$	2,05	1,73	0,98	-0,32	-0,75	-1,08

Відповідно до результатів розрахунку в табл. 2.5, можна побачити, що коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку вказує на

те, що значна частина позик фінансується за рахунок власного капіталу станом на 2020 р., проте у 2022 р. різко зменшується та складає 0,34, що є замалим показником для банку. Для зручності, відобразимо динаміку показників рівня ризикованості кредитного портфеля банку за 2020-2022 рр. (рис. 2.9).

Коефіцієнт якості кредитного портфеля (захищеності) у 2020 р. склав 2,22, дане значення показника вказує на значний розмір резерву під очікувані кредитні збитки, що повністю покривають видані позики, тобто частка класифікованих кредитів за рівнем ризику перевищує загальну суму кредитного портфелю банку у 2 рази. У 2021 р. даний показник зменшився на 0,37 одиниць, а у 2022 р. ще на 0,78, що вказує на стрімке зростання кількості та розміру виданих позик.

Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку вказує на захищеність кредитного портфелю від можливих втрат капіталом банку. Даний коефіцієнт щорічно протягом 2020-2022 рр. складав більше 2,5 одиниць, що є зависоким та вказує на нездатність банку за рахунок власного капіталу покрити можливі втрати.

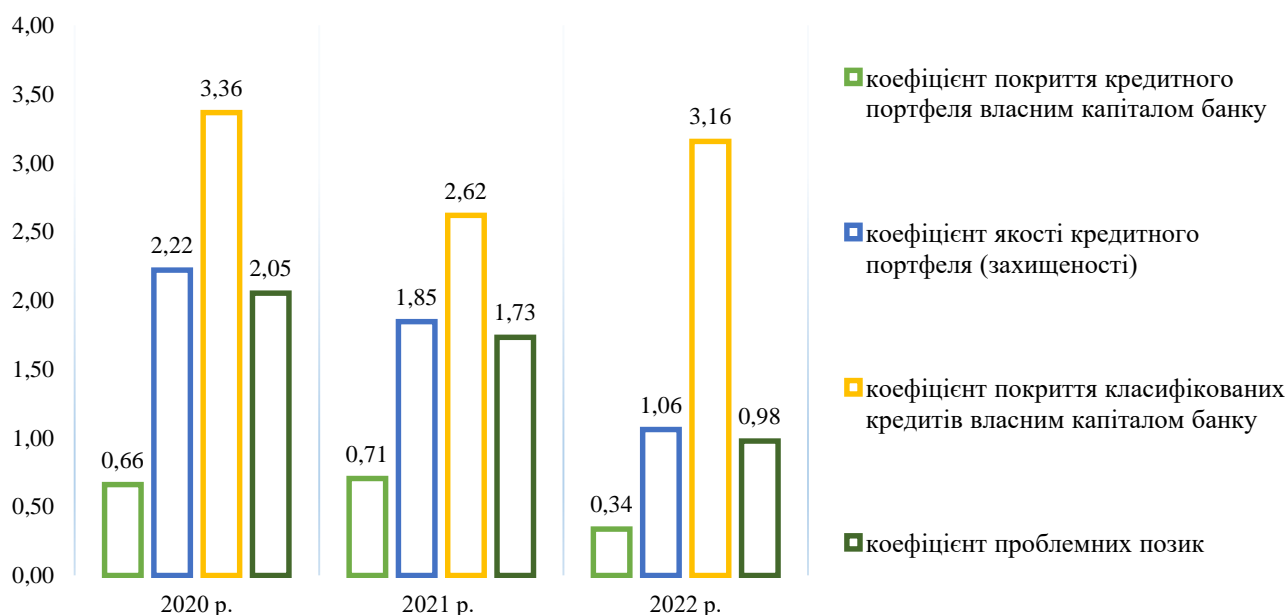


Рис. 2.9 – Динаміка показників рівня ризикованості кредитного портфеля банку за 2020-2022 рр.

Коефіцієнт проблемних позик вказує на частину позик у портфелі банку, які були невчасно погашені. Значення коефіцієнта у 2020 р. є зависоким на вказує на значну кількість прострочених кредитів у портфелі банку, проте у 2021 р. та у 2022 р. даний коефіцієнт зменшується відповідно на 0,32 та 0,75 одиниць і у 2022 р. складає 0,98, що є задовільним для банку.

Таким чином, провівши аналіз рівня ризиковості банку можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» має: не великий власний капітал, який не може забезпечити усі видані позики та резерв під очікувані кредитні збитки; значну кількість знецінених кредитів, що поступово зростає; оптимальний розмір резерву під очікувані кредитні збитки, що дозволяє збільшити кредитний портфель банку.

### 2.3. Оцінка якості та доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Створення якісного та вигідного кредитного портфеля є основною метою банківської діяльності. Оцінка кредитного портфеля та його якості залежить від багатьох зовнішніх факторів та внутрішнього стану кредитної діяльності банку.

На думку Бикової О. В., Марченко О. В. показники доходності кредитного портфеля [21] характеризують залежність загальних доходів банку від кредитних операцій, що дозволяють визначити вартість наданих кредитів та отримати показник прибутковості саме кредитних операцій (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Показники доходності кредитного портфеля [21]

Показник	Формула для розрахунку
Коефіцієнт доходності кредитних операцій (Кд)	Процентний дохід/Кредитний портфель
Частка процентних доходів (Кпд)	Процентний дохід/Доходи
Маржа процентного прибутку (ЧМпр)	(Процентний дохід – Процентні витрати)/Активні доходи

Для розрахунку показників доходності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» побудуємо табл. вихідних даних (табл. 2.7) та табл. з

розрахунками показників доходності (табл. 2.8), а також динамікою за 2020-2022 рр..

Таблиця 2.7 – Вихідні дані для розрахунку показників доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Значення		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Кредитний портфель	80 080	94 461	171 921
Процентний дохід	33 563	35 854	43 686
Процентні витрати	11 961	6 537	3 768
Активи	382 525	401 296	540 596
Доходи	22 753	33 232	19 214

Згідно з вихідними даними у табл. 2.7 розрахуємо показники доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. та проаналізуємо їх (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Розрахунок показників доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Назва показника	Значення			Абсолютне відхилення		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р. / 2020 р.	2022 р. / 2021 р.	2022 р. / 2020 р.
Коефіцієнт доходності кредитних операцій (Кд)	0,42	0,38	0,25	-0,04	-0,13	-0,17
Частка процентних доходів (Кпд)	1,48	1,08	2,27	-0,40	1,19	0,80
Маржа процентного прибутку (ЧМпр)	0,056	0,073	0,074	0,017	0,001	0,017

Відповідно до результатів розрахунку у табл. 2.8 коефіцієнт доходності кредитних операцій у 2020 р. складає 0,42, у 2021 р. – 0,38, а у 2022 р. – 0,25. Даний показник вказує на розмір отриманого прибутку від кредитних операцій на кожну гривню, вкладену в кредитні операції. Протягом 2020-2022 рр. даний показник зменшився на 0,17 одиниць, що вказує на зменшення прибутку від кредитних операцій банку у відношенні до кредитного портфелю.

Частка процентних доходів банку у 2020 р. склала 1,48, це вказує на те, що процентні доходи банку перевищують інші доходи, проте для якісного та



ефективного функціонування банку дане значення є замалим. У 2021 р. даний показник зменшився до 1,08, а у 2022 р. зріс до 2,27. Не зважаючи на те, що у 2022 р. дане значення показника збільшилось, все ще існує ризик до його різко зменшення або ж помірною спадання у наступних періодах.

Маржа процентного прибутку протягом 2020-2022 рр. зросла на 0,017 позначки, на що вказують розрахунки з табл. 2.8. У 2020 р. даний показник становив 0,056, а у 2022 р. – 0,074, що є достатнім показником для банку.

Відобразимо результати розрахунків показників дохідності та їх динаміку на рис. 2.10.

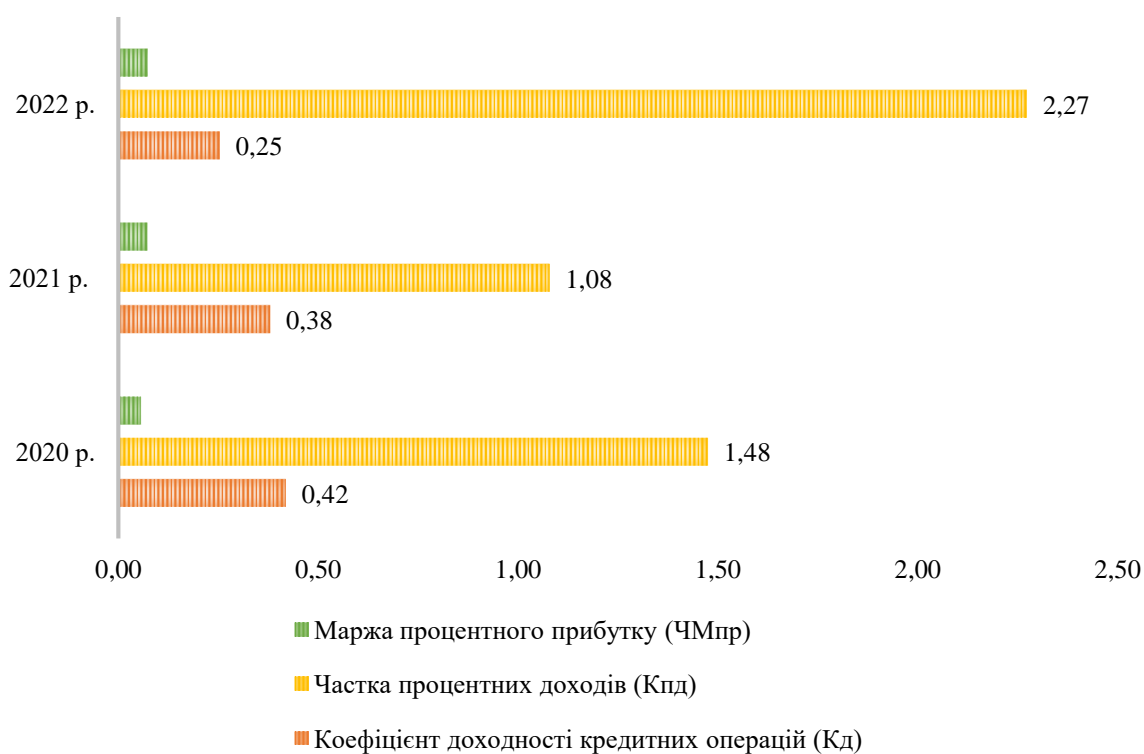


Рис. 2.10 – Динаміка показників дохідності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

З рис. 2.10 можна побачити, що показник «частка процентних доходів» протягом 2020-2022 рр. зазнав найбільш змін, та у 2022 р. становив – 2,27, що є найбільшим показником. Маржа процентного прибутку кредитного портфелю банку майже не змінилася впродовж 2020-2022 рр., натомість коефіцієнт

доходності кредитних операцій поступово зменшувався та у 2022 р. сягнув позначки у 0,25.

Таким чином, проаналізувавши показники доходності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. та їх динаміку, можна зробити висновок, що процентні доходи банку зменшуються у відношенні до кредитного портфеля та його стрімкого зросту. Мається на увазі, що банк вкладає в кредитні операції більше коштів, аніж отримує з них прибуток. Така зміна коефіцієнту доходності кредитного портфелю має тенденцію до зменшення. Хоча, частка процентних доходів кредитного портфеля банку до інших видів доходу стрімко зростає, дана тенденція є недостатньою, оскільки коефіцієнт доходності кредитного портфеля все ще зменшується. Маржа процентного прибутку кредитного портфеля банку є цілком задовільною та має тенденцію до зросту.

Проводячи оцінку якості кредитного портфеля банку необхідно звернути увагу на концентрацію клієнтського кредитного портфелю за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності (табл. 2.9). Для аналізу взяті за 2021-2022 рр., оскільки у звітності за 2020 р. інша сегментація клієнтської бази.

Таблиця 2.9 – Клієнтський кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності за 2021-2022 рр.

№	Вид діяльності/напрямок кредитування	2021 р.	Структура, %	2022 р.	Структура, %
1	2	3	4	5	6
1	Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	163 513	67,41%	167 931	67,04%
2	Кредити фізичним особам, Кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	61 727	25,45%	55 103	22,00%
3	Рослинництво	2 988	1,23%	12 325	4,92%
4	Роздрібна торгівля	2 889	1,19%	3 578	1,43%
5	Оптова торгівля	2 377	0,98%	2 868	1,14%
6	Інфраструктура	1 104	0,46%	1 206	0,48%
7	Виробництво товарів народного споживання	800	0,33%	1 033	0,41%

Продовження табл. 2.9

8	Устаткування та обладнання	798	0,33%	883	0,35%
9	Паливно-енергетичний комплекс	635	0,26%	674	0,27%
10	Автомобільні дилери	522	0,22%	617	0,25%
11	Харчова промисловість	462	0,19%	614	0,25%
12	Послуги	1 066	0,44%	574	0,23%
13	Будівництво та нерухомість	764	0,31%	512	0,20%
14	Інше АПК та пов'язані галузі	497	0,20%	425	0,17%
15	Торгівля сільськогосподарською продукцією	259	0,11%	343	0,14%
16	Металургійний комплекс	342	0,14%	326	0,13%
17	Будівельні матеріали	370	0,15%	324	0,13%
18	Тваринництво	197	0,08%	313	0,12%
19	Соціальний сектор	359	0,15%	278	0,11%
20	Хімічний комплекс	170	0,07%	162	0,06%
21	Переробка сільськогосподарської продукції	89	0,04%	151	0,06%
22	Авіабудування	136	0,06%	141	0,06%
23	Фінансовий сектор	5	0,00%	4	0,00%
24	Автомобілебудування	2	0,00%	1	0,00%
25	Інше	497	0,20%	110	0,04%
26	Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	242 568	100,00%	250 496	100,00%

Спираючись на показники з табл. 2.9, можна виокремити наступне – найбільшу частку у структурі клієнтського портфелю банку за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності займають показники «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель», що займає 67% структури у 2021 р. та 2022 р., а також «кредити фізичним особам, кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)», яким належить 25% у 2021 р. та . 22% у 2022 р.. Усі інші показники займають у структурі портфелю менше ніж 5%.

Дана структура вказує на те, що увесь клієнтський портфель банку тримається на двох показниках та є незбалансованим.

Для зручності, розглянемо Рис. 2.11 та відобразимо динаміку показників «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель» та «кредити фізичним особам, кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)» за

2021-2022 рр., а також, згідно з офіційною звітністю АТ КБ «ПриватБанк» додамо значення структури за 2020 р.

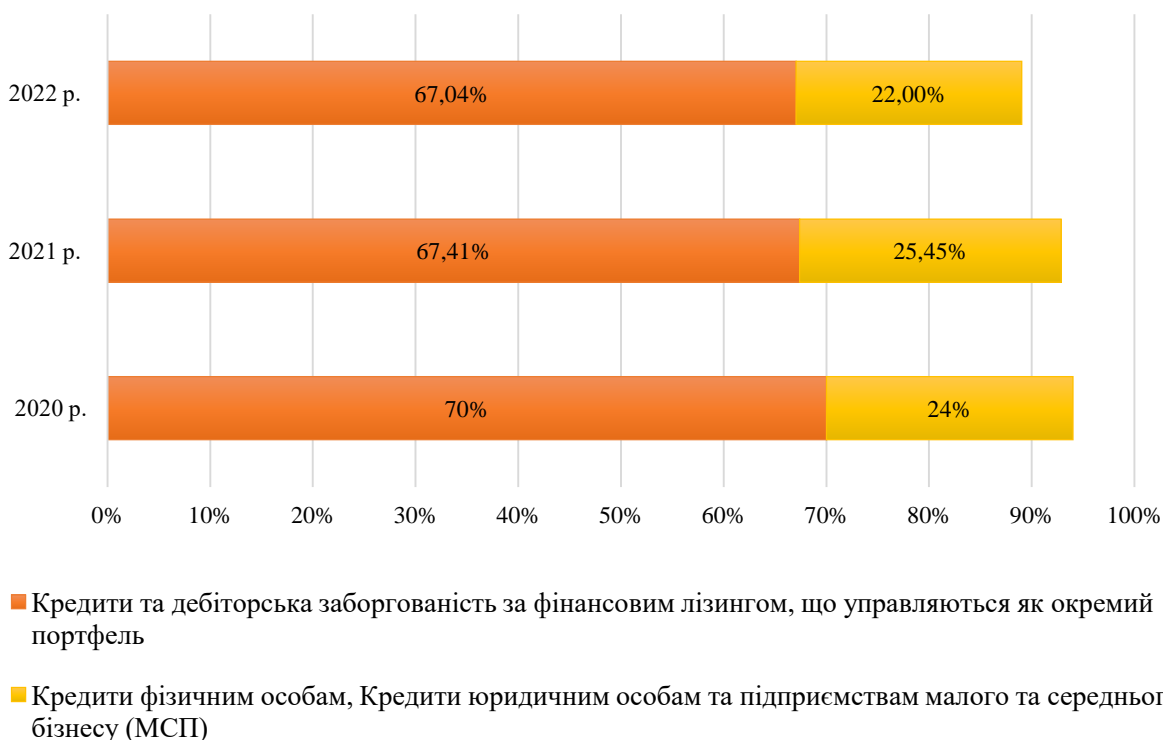


Рис. 2.11 – Динаміка показників клієнтського кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

З рис. 2.11, можна зробити висновок, що у структурі клієнтського кредитного портфеля найбільшу частку впродовж 2020-2022 рр. займають три види кредитів, які становлять у середньому 90% від загального значення. Навіть зважаючи на тенденцію до зменшення розміру частки у структурі стан даних показників вказує на незбалансований клієнтський кредитний портфель.

Таким чином, провівши аналіз структури та динаміки клієнтського портфеля банку за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності, а також розрахувавши та провівши оцінку показників доходності, можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» має незбалансований клієнтський портфель за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності впродовж 2020-2022 рр. й нестійкі показники доходності кредитного портфеля банку.

## Висновок до розділу 2

1. Провівши аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» можна виділити наступне:

- основною метою управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» є досягнення Банком запланованого рівня прибутку;
- АТ КБ «ПриватБанк» успішно провадить свою діяльність та знаходиться серед лідерів у рейтингу стійкості банків за даними порталу «Мінфін»;
- серед 25 найбільших банків України АТ КБ «ПриватБанк» займає 1 місце за обсягом кредитного портфеля;
- частка непрацюючих кредитів АТ КБ «ПриватБанк» складає 69% станом на 1 січня 2023 року.

2. За результатами аналізу структури, динаміки та рівня ризикованості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. виявлено, що найбільшу частку у структурі кредитного портфелю банку складають показники: «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель» – значення показника коливається від 47% до 63% частки у структурі; «кредити фізичним особам – кредитні картки» – щорічно протягом 2020-2022 рр. становив у структурі більше 13%; «депозитні сертифікати НБУ», що у 2022 р. сягнув високої позначки у 28,26%.

Також варто зазначити, що протягом 2020-2022 рр. загальна вартість кредитного портфеля продовжує зростати, за рахунок значного збільшення показника «кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)», що займає значну частку у структурі кредитного портфелю, також приросту основної статті кредитного портфеля – «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель» та через зростання показника «депозитні сертифікати НБУ». Кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» станом на кінець 2022 р. займає майже третину активів

банку, а також має тенденцію до зросту. На це вказує збільшення розміру активів банку у наслідок збільшення розміру кредитного портфеля.

Провівши аналіз рівня ризиковості банку можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» має: не великий власний капітал, який не може забезпечити усі видані позики та резерв під очікувані кредитні збитки; значну кількість знецінених кредитів, що поступово зростає; оптимальний розмір резерву під очікувані кредитні збитки, що дозволяє збільшити кредитний портфель банку.

3. Провівши оцінку якості та доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. можна зробити висновок, що процентні доходи банку зменшуються у відношенні до кредитного портфеля та його стрімкого зросту. Незважаючи на те, що частка процентних доходів кредитного портфеля банку до інших видів доходу стрімко зростає, дана тенденція є недостатньою, оскільки коефіцієнт доходності кредитного портфеля все ще зменшується. Маржа процентного прибутку кредитного портфеля банку є цілком задовільною та має тенденцію до зросту. Також, варто зазначити, що АТ КБ «ПриватБанк» має незбалансований клієнтський портфель за галузями економіки та напрямами комерційної діяльності впродовж 2020-2022 рр..

Таким чином, діяльність АТ КБ «ПриватБанк» є зосередженою на зростанні кількості наданих позик та отриманні процентних й інших доходів, хоча банк має значний ризик до збільшення кількості знецінених та прострочених кредитів, недостатній розмір власного капіталу та незбалансований клієнтський портфель за галузями економіки та напрямами комерційної діяльності. Також значним фактором впливу є ризики за рахунок військових дій на території України.

## РОЗДІЛ 3

### ЦІЛЬОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

#### 3.1. Прогнозування якості кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Одним із найбільш поширених методів короткострокового прогнозування економічних явищ є екстраполяція.

Термін «екстраполяція» має кілька тлумачень. У широкому розумінні екстраполяція – це метод наукового дослідження, що полягає в поширенні висновків зі спостережень за однією частиною явища на іншу частину цього явища. У вузькому сенсі – це визначення функції на основі ряду даних і визначення інших значень поза цим рядом.

Екстраполяція – це дослідження стійких тенденцій економічного розвитку, що проявилися в минулому і сьогодні, та їх перенесення на майбутнє. Мета таких прогнозів – показати, яким був би результат, якби ми рухалися в майбутнє з такою ж швидкістю або прискоренням ,як у минулому [22].

Застосовуючи метод екстраполяції побудуємо графіки динаміки кредитного портфеля на підставі різних ліній тренду на 2023 р., спираючись на дані та розрахунки з розділу 2, а також фінансову звітність банку (рис. 3.1, 3.2, 3.3, 3.4).

На рис. 3.1 відображено прогнозований кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р., побудований на основі лінійного тренду, який складає 207 330 млн. грн., а також відображено величину ймовірності апроксимації та рівняння тренду.

Лінійний тренд використовується для створення прямої лінії, яка найкраще описує простий лінійний набір даних. Застосовується у випадках, коли точки даних розташовані близько до прямої. Інакше кажучи, пряма лінія

тренду добре підходить для величини, яка зростає або зменшується з постійною швидкістю.

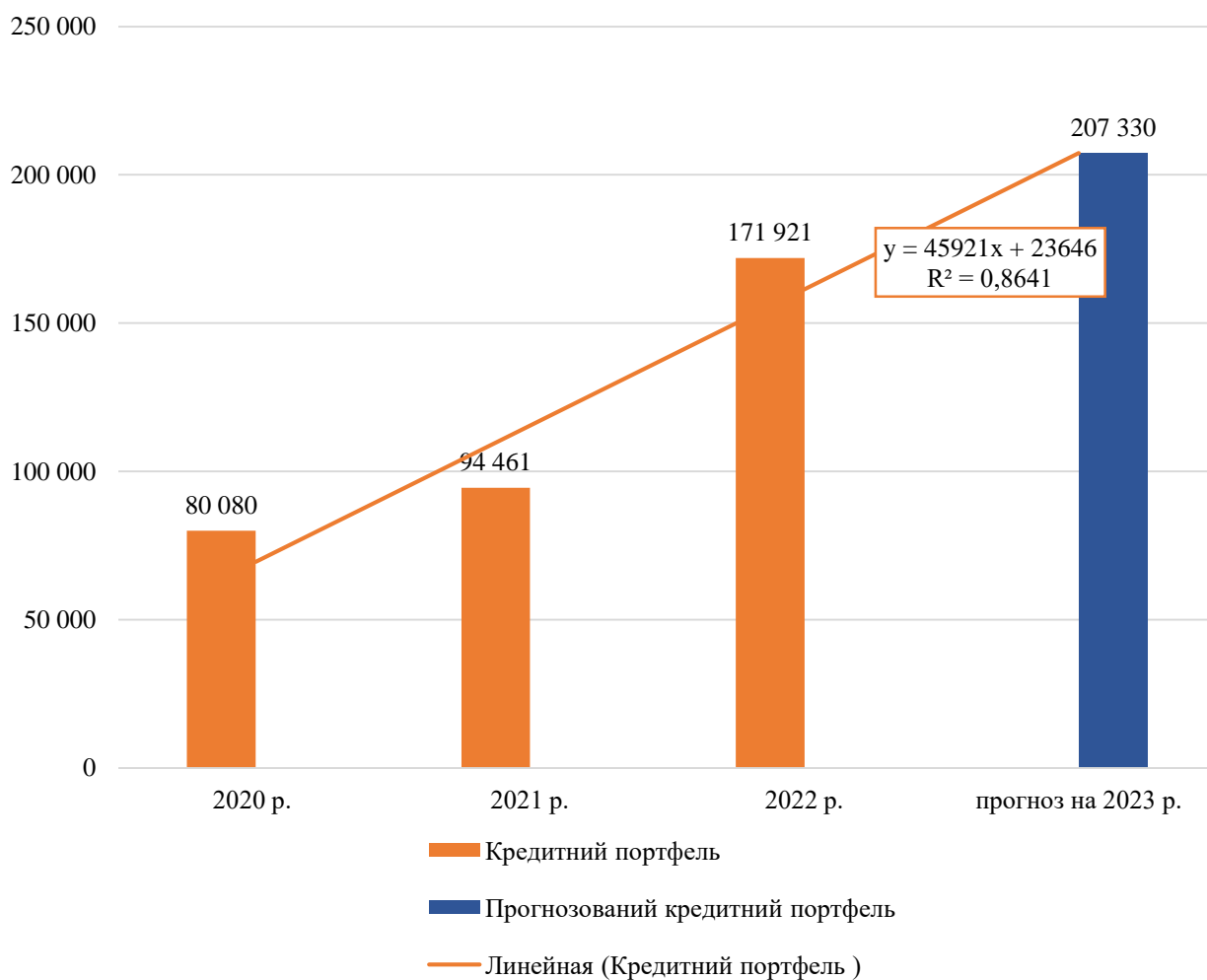


Рис. 3.1 – Прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі лінійного тренду

Рис. 3.2 відображає прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі поліноміального тренду. Ця лінія тренда корисна для опису величин, які поперемінно зростають і спадають. Ступінь полінома визначається кількістю екстремумів (максимумів і мінімумів) кривої.

Відповідно до рис. 3.2 прогнозований кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р. на основі поліноміального тренду складає 312 466 млн. грн., що більше за результат попереднього розрахунку на 105 136 млн. грн. або ж на 51%.



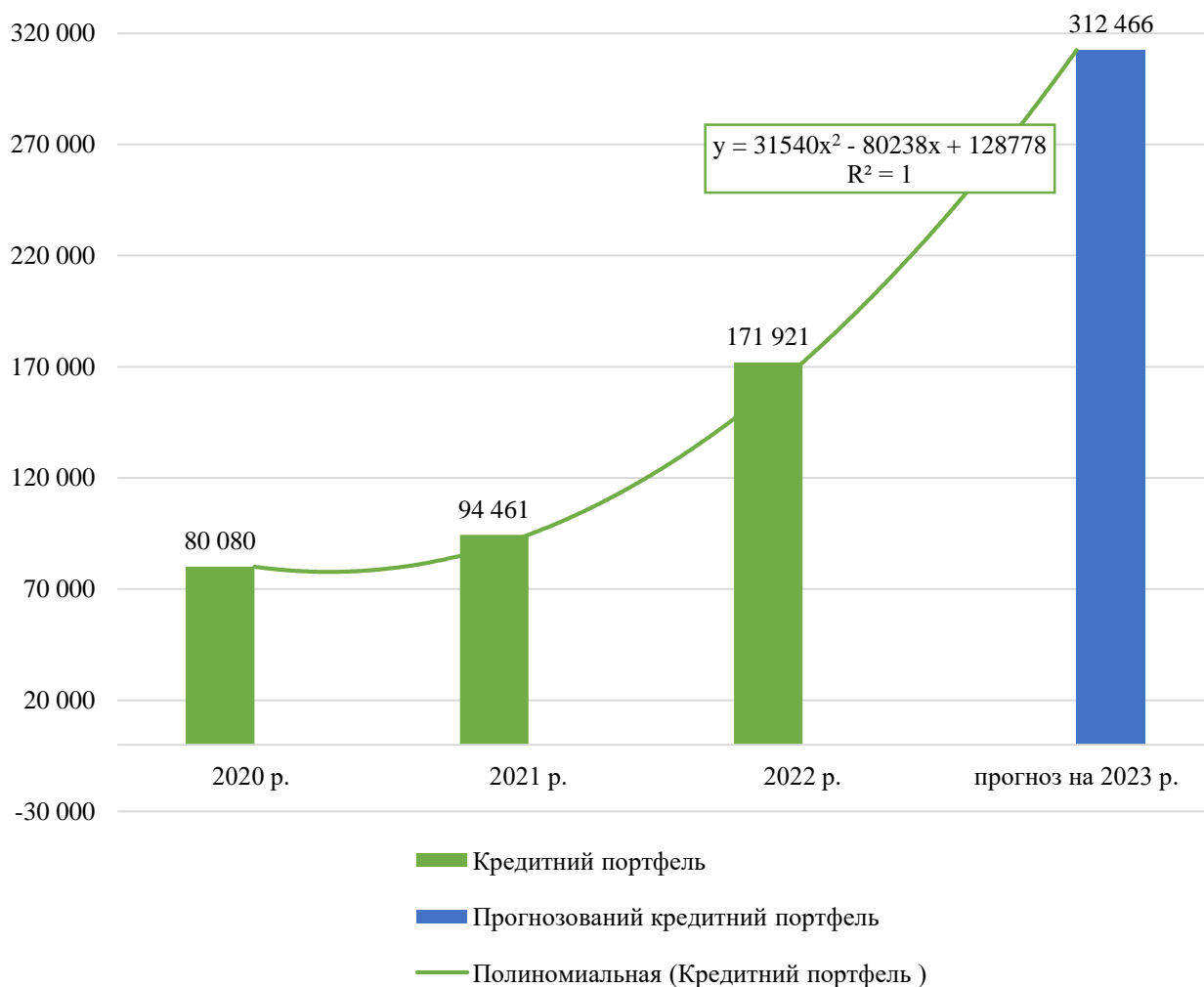


Рис. 3.2 – Прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі поліноміального тренду

Рис. 3.3 відображає прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі ступеневого тренду. Відображаючи криву, ця лінія тренду корисна для відображення залежності, яка міститься в даних, і характеризується постійною швидкістю зростання. Якщо в даних є нульові або негативні значення, використання ступеневої лінії тренду неможливе.

Згідно з результатами прогнозу з рис. 3.3 прогнозований кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р. на основі ступеневого тренду складає 181 749 млн. грн., що є приближенням до результату прогнозу на основі лінійного тренду та менше за нього на 25 581 млн. грн. в той час як прогнозований показник на основі поліноміального тренду на 130 717 млн. грн.

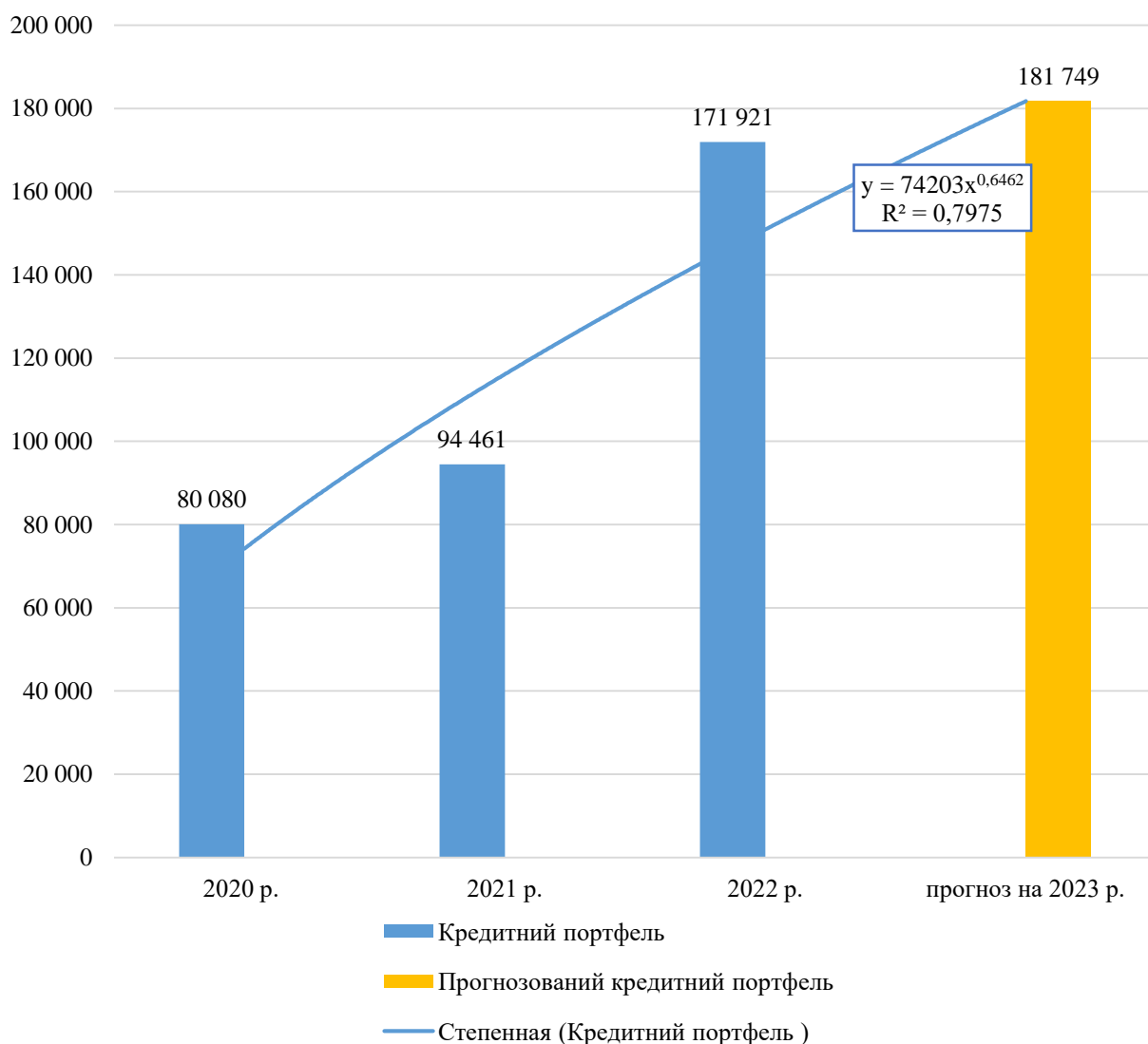


Рис. 3.3 – Прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі ступеневого тренду

Рис. 3.4 відображає прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі логарифмічного тренду. Відображаючи оптимізовану криву, ця лінія тренду корисна для опису величини, яка спочатку швидко зростає або зменшується, а потім поступово стабілізується. Логарифмічна лінія тренду може використовувати від'ємні та позитивні значення даних.

Згідно з результатами прогнозу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р. на основі логарифмічного тренду на рис. 3.4 прогнозований кредитний портфель складає 176 109 млн. грн., що є найменшим серед усіх інших прогнозованих показників.

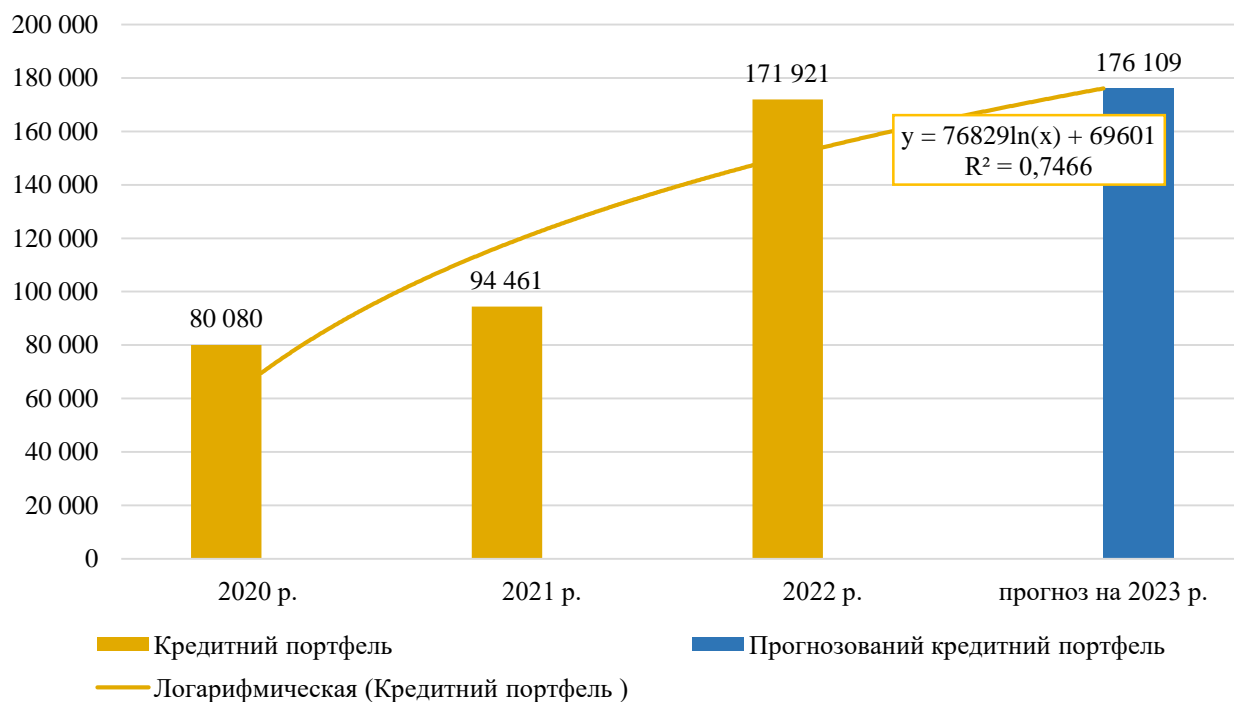


Рис. 3.4 – Прогноз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на основі логарифмічного тренду

Для якісного порівнянні результатів прогнозування кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» методом екстраполяції складемо табл. 3.1 та занесемо до неї усі результати. Аналізуючи дану таблицю слід звернути увагу, що значення апроксимації надійності  $R^2$  (коефіцієнт, що характеризує прогнозовану надійність коливається від 0 до 1 і повинен бути максимально наближений до одиниці) є максимальним при побудові поліноміального тренду і дорівнює одиниці.

Таблиця 3.1 – Розрахунок прогнозних показників кредитного портфелю за різними видами лінії тренду з використанням даних за 2020-2022 рр.

Показник, у млн. грн.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Прогноз на 2023 р.			
				прогноз за ліній- ною лінією тренду	прогноз за поліноміа- льною лінією тренду	прогноз за ступене- вою лінією тренду	прогноз за логариф- мічною лінією тренду
Кредитний портфель	80 080	94 461	171 921	207 330	312 466	181 749	176 109

Таким чином, найгіршим прогнозом кредитного портфеля для АТ КБ «ПриватБанк» станом на 2023 р. є прогноз на основі логарифмічної лінії тренду, що складає 176 109 млн. грн. та складає лише 75% ймовірності. Найвигіднішим є прогноз за поліноміальною лінією тренду, що з ймовірністю 100% складає 312 466 млн. грн. Результати прогнозу кредитного портфеля за лінійною лінією тренда є задовільними та з ймовірністю 86% складають 207 330 млн. грн., а прогноз за ступеневою лінією тренду з ймовірністю 80% – 184 749 млн. грн..

Отже, у наступному періоді кредитний портфель банку збільшиться зі 100% ймовірністю, згідно з прогнозом до найбільшого прогнозованого значення у 312 466 млн. грн.. Тобто у 2023 р. кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» збільшиться на 81,7%. Даний різкий зріст показника є досить ризиковим для кредитної діяльності банку, оскільки згідно з попередньо проведеним аналізом банк має значний ризик до збільшення кількості знецінених та прострочених кредитів, недостатній розмір власного капіталу та незбалансований клієнтський портфель за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності.

Тому доцільно зробити прогноз показників рівня ризику кредитного портфеля банку, що були розраховані у 2 розділі на основі лінії тренду (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Прогнозовані показники рівня ризику кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р.

	Назва коефіцієнту			
	коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку	коефіцієнт якості кредитного портфеля (захищеності)	коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку	коефіцієнт проблемних позик
1	2	3	4	5
Значення станом на:				
2020 р.	0,66	2,22	3,36	2,05
2021 р.	0,71	1,85	2,62	1,73
2022 р.	0,34	1,06	3,16	0,98

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5
Функція прогнозу на 2023 р.				
прогноз за лінійною лінією тренду	$y = -0,1618x + 0,8905$ $R^2 = 0,6462$	$y = -0,5793x + 2,8675$ $R^2 = 0,9598$	$y = -0,1042x + 3,2546$ $R^2 = 0,0729$	$y = -0,5376x + 2,6619$ $R^2 = 0,9487$
прогноз за поліноміальною лінією тренду	$y = -0,2073x^2 + 0,6675x + 0,1995$ $R^2 = 1$	$y = -0,2054x^2 + 0,2422x + 2,1828$ $R^2 = 1$	$y = 0,6434x^2 - 2,6779x + 5,3994$ $R^2 = 1$	$y = -0,2166x^2 + 0,3287x + 1,9399$ $R^2 = 1$
прогноз за ступеневою лінією тренду	$y = 0,7426x - 0,537$ $R^2 = 0,5302$	$y = 2,375x - 0,628$ $R^2 = 0,8253$	$y = 3,1984x - 0,091$ $R^2 = 0,1497$	$y = 2,2046x - 0,629$ $R^2 = 0,8084$
прогноз за логарифмічною лінією тренду	$y = -0,256\ln(x) + 0,7197$ $R^2 = 0,4983$	$y = -0,999\ln(x) + 2,3056$ $R^2 = 0,8812$	$y = -0,285\ln(x) + 3,2167$ $R^2 = 0,1689$	$y = -0,923\ln(x) + 2,138$ $R^2 = 0,8634$
Значення прогнозованого показника на 2023 р.				
прогноз за лінійною лінією тренду	0,24	0,55	2,84	0,51
прогноз за поліноміальною лінією тренду	-0,45	-0,13	5,82	-0,21
Значення прогнозованого показника на 2023 р.				
прогноз за ступеневою лінією тренду	0,35	0,99	2,82	0,92
прогноз за логарифмічною лінією тренду	0,36	0,92	2,82	0,86

Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку за прогнозом на основі поліноміальної лінії тренду становитиме -0,45, що вказує на надто малий розмір власного капіталу у порівнянні з розміром кредитного

портфелю та на неспроможність АТ КБ «ПриватБанк» покрити свої позики за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт якості кредитного портфеля (захищеності) за прогнозом на основі поліноміальної лінії тренду становитиме  $-0,13$ . Даний прогноз вказує на те, що частка класифікованих кредитів за рівнем ризику значно менша за загальну суму кредитного портфелю банку.

Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку вказує на захищеність кредитного портфелю від можливих втрат капіталом банку. Даний коефіцієнт за прогнозом на основі поліноміальної лінії тренду становитиме  $5,82$ , що є зависоким показником.

Коефіцієнт проблемних позик за прогнозом на основі поліноміальної лінії тренду становитиме  $-0,21$ , що вказує на зменшення частини позик у портфелі банку, які були невчасно погашені.

Таким чином, відповідно до прогнозування коефіцієнтів рівня ризику кредитного портфеля за допомогою побудови поліноміальної лінії тренду, можна зробити висновок, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» на майбутній період значно збільшиться, підвищивши свої ризики в декілька разів.

Для забезпечення стабільного та стійкого функціонування кредитного портфеля банку розглянемо методи, що допоможуть мінімізувати кредитні ризики.

### 3.2. Впровадження методів мінімізації кредитних ризиків АТ КБ «ПриватБанк»

У багатьох випадках банки використовують методи уникнення або мінімізації кредитного ризику. Це можна пояснити тим, що ці методи мають безпосередній вплив на кредитний ризик, а отже, дають змогу прогнозувати та контролювати результати управління. Тоді як методи уникнення ризику передбачають відмову від кредитування, методи мінімізації передбачають безпосередню роботу з кредитним ризиком банку та управління ним. У зв'язку з

цим є сенс розглянути та обґрунтувати методи мінімізації ризиків. Методи мінімізації ризику включають такі заходи, як оцінка кредитів, лімітування, резервування, диверсифікація, структурування, забезпечення та концентрація [23].

Це означає обмеження обсягу кредитних інвестицій та встановлення кредитних лімітів. Як правило, кредитні ліміти встановлюються для кожного виду кредиту, категорії позичальника або групи пов'язаних позичальників, а також для найбільш ризикованих напрямків кредитування. Крім того, банки встановлюють ліміти для визначення повноважень кредитних працівників різних рівнів щодо прийняття кредитних рішень.

Диверсифікація є одним з ключових методів управління кредитним ризиком і передбачає широку диверсифікацію постачальників кредитів, які повинні відрізнятися за багатьма параметрами, такими як структура власності, статус керівництва, рівень капіталу та географія. Однак надмірна диверсифікація кредитного портфеля може унеможливити моніторинг усіх позичальників через їхню велику кількість. У цьому випадку диверсифікація має протилежний ефект, ніж мінімізація кредитного ризику.

Проте, варто зазначити, що перед тим як обрати оптимальний метод чи методи мінімізації кредитного ризику, слід врахувати не лише внутрішнє становище банку та якісь його кредитного портфеля, а також зовнішні чинники, що впливають на його стан. Серед найбільш актуальних факторів впливу для АТ КБ «ПриватБанк» є військовий стан в країні, активні бойові дії на сході та півдні України, а також підвищений ризик втрати майна клієнтів банку та їх неплатоспроможність. Тобто, кількість прострочених, знецінених та безнадійних кредитів зростає, що значно впливає на стан кредитного портфеля банку та банківської діяльності в цілому. Також, має бути враховано, що АТ КБ «ПриватБанк» це державний банк, який не може значно змінювати свою структуру кредитного портфеля.

На сьогоднішній день, АТ КБ «ПриватБанк» застосовує такі заходи до стабілізації власного кредитного портфеля як: збільшення резерву під очікувані

кредитні збитки; впровадження кредитних канікул та пільгових відсотків за кредитами на картках; зниження комісії за еквайринг та зняття готівки, комісії на більшість видів платежів; збільшення кредитування малого та мікробізнесу; підтримка економіки шляхом розвитку програм кредитування сільгоспвиробників [24].

Враховуючи сучасні складні економічні та політичні умови, АТ КБ «ПриватБанк» спрямований на подальше збільшення розміру резерву під очікувані кредитні збитки.

Проте, щоб зрозуміти чи будуть узгоджені темпи збільшення розміру резерву під очікувані кредитні збитки з розміром кредитного портфелю слід проаналізувати існуючу динаміку показників, а також розробити прогноз для показника «резерв під очікувані кредитні збитки».

За допомогою методу екстраполяції побудуємо графіки динаміки резерву під очікувані кредитні збитки на підставі різних ліній тренду на 2023 р., спираючись на фінансову звітність банку (рис. 3.5, 3.6, 3.7, 3.8).

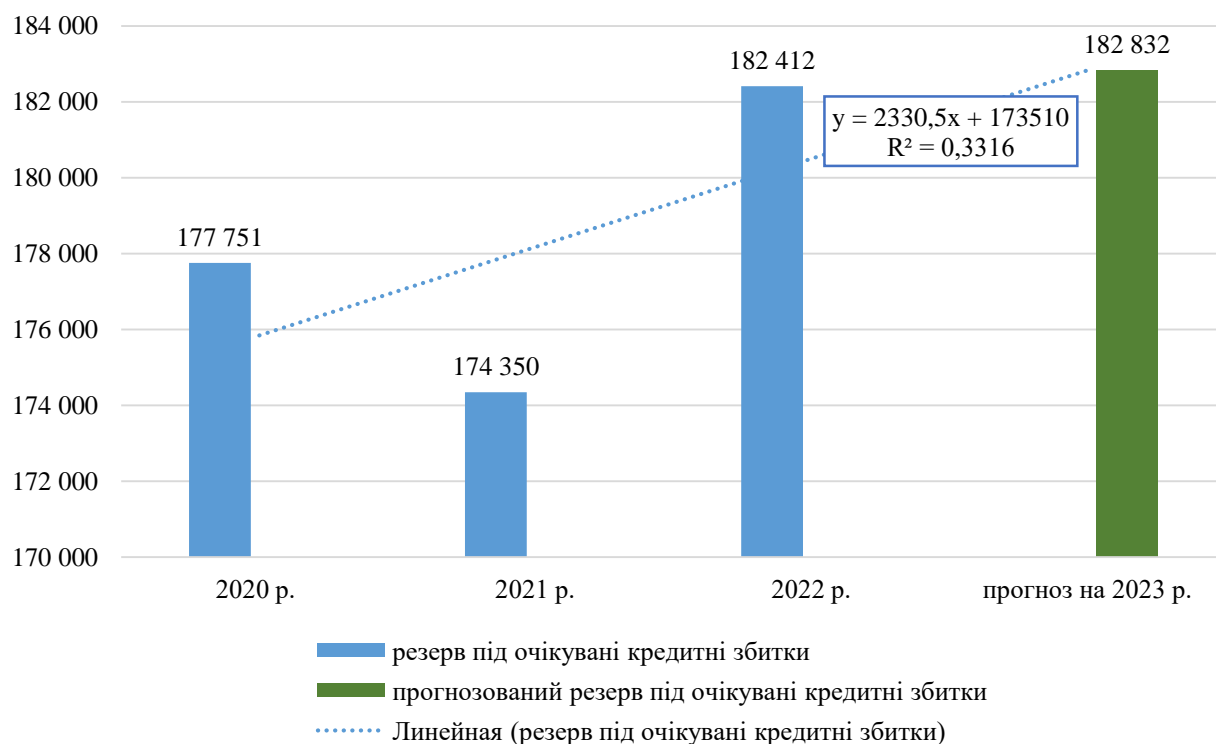


Рис. 3.5 – Прогноз резерву під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» на основі лінійного тренду



На рис. 3.5 відображено прогнозований резерв під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р., побудований на основі лінійного тренду, який складає 182 832 млн. грн., а також відображено величину ймовірності апроксимації та рівняння тренду.

Варто зазначити, що величина ймовірності апроксимації на основі лінійного тренду є замалою та не охоплює усі можливі значення тренду.

Згідно з рис. 3.6 прогнозований резерв під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 р. складає 201 935 млн. грн., що побудований на основі поліноміальної лінії тренду. Величина ймовірності апроксимації при побудові даної лінії тренду складає 1, що є найвищим показником та має найбільш вірогідний прогноз.

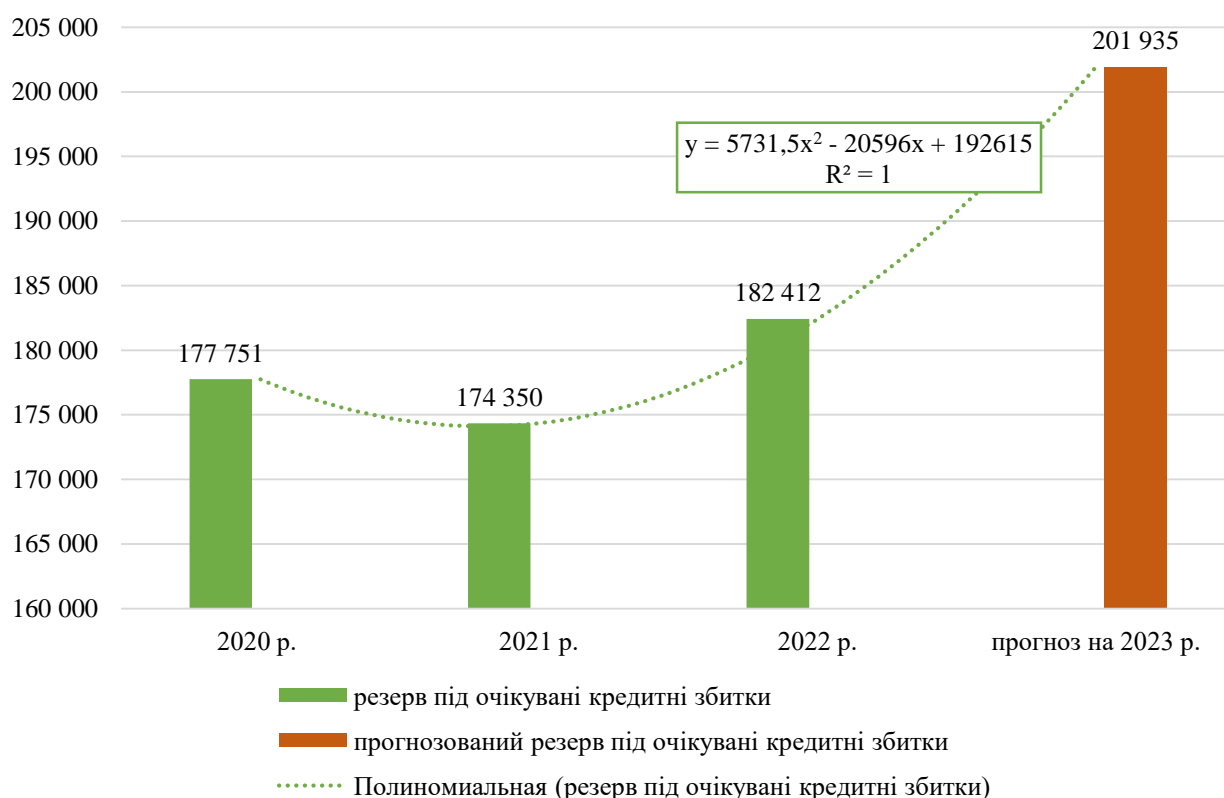


Рис. 3.6 – Прогноз резерву під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» на основі поліноміального тренду

Також слід врахувати тенденцію банку до збільшення розміру резерву під очікувані кредитні збитки, що цілком відповідає прогнозу на рис. 3.6.

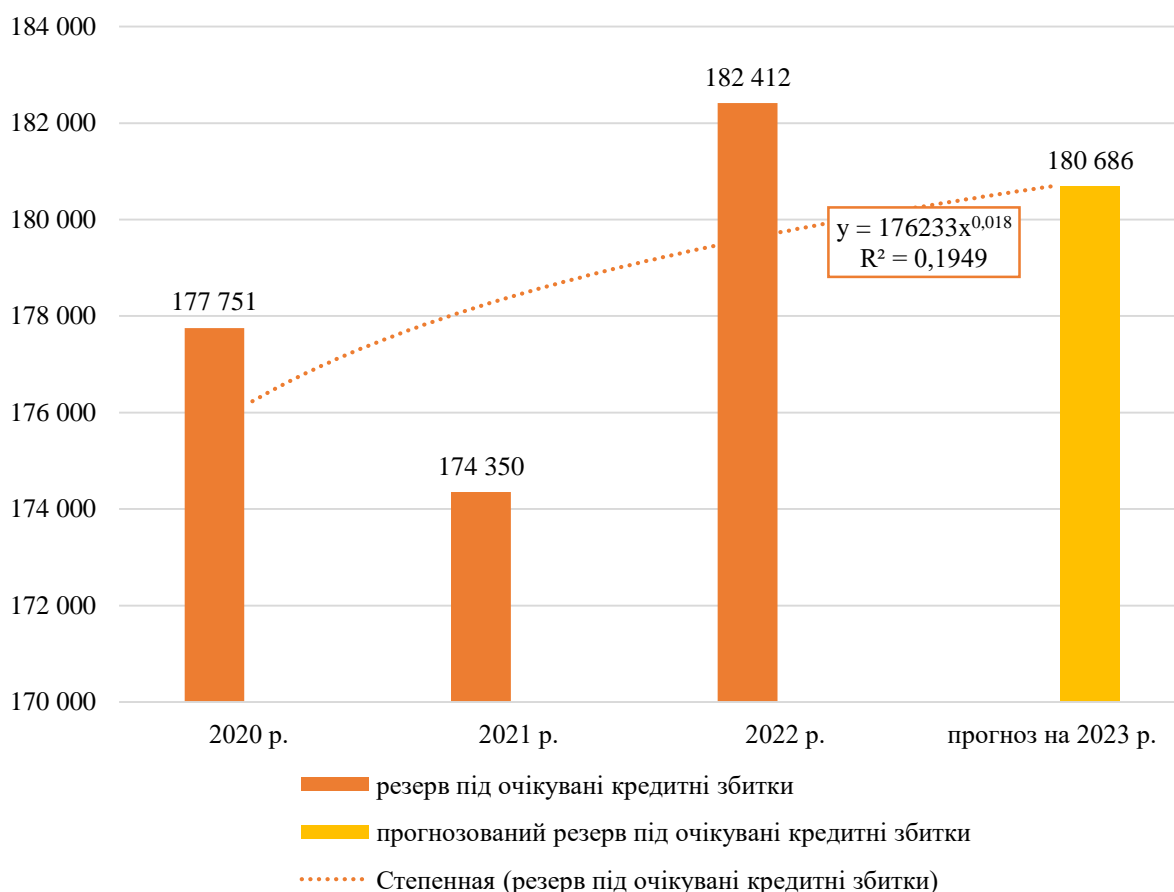


Рис. 3.7 – Прогноз резерву під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» на основі ступеневого тренду

На рис. 3.7 показник резерву під очікувані кредитні збитки на майбутній період, побудований на основі ступеневої лінії тренду складає 180 686 млн. грн.

Згідно з рис. 3.8 даний показник становить 180 741 млн. грн., що трохи більше за попередній прогнозований показник. Також вагомим є те, що величина ймовірності апроксимації на основі ступеневого та логарифмічного тренду є заниженою. Тобто, ймовірність отримання даного результату показника банком у майбутньому мізерна.

Для порівняння усіх розрахованих прогнозованих показників резерву під очікувані кредитні збитки на майбутній період побудуємо табл. 3.3 та занесемо до неї результати розрахунку, а також величину ймовірності апроксимації.

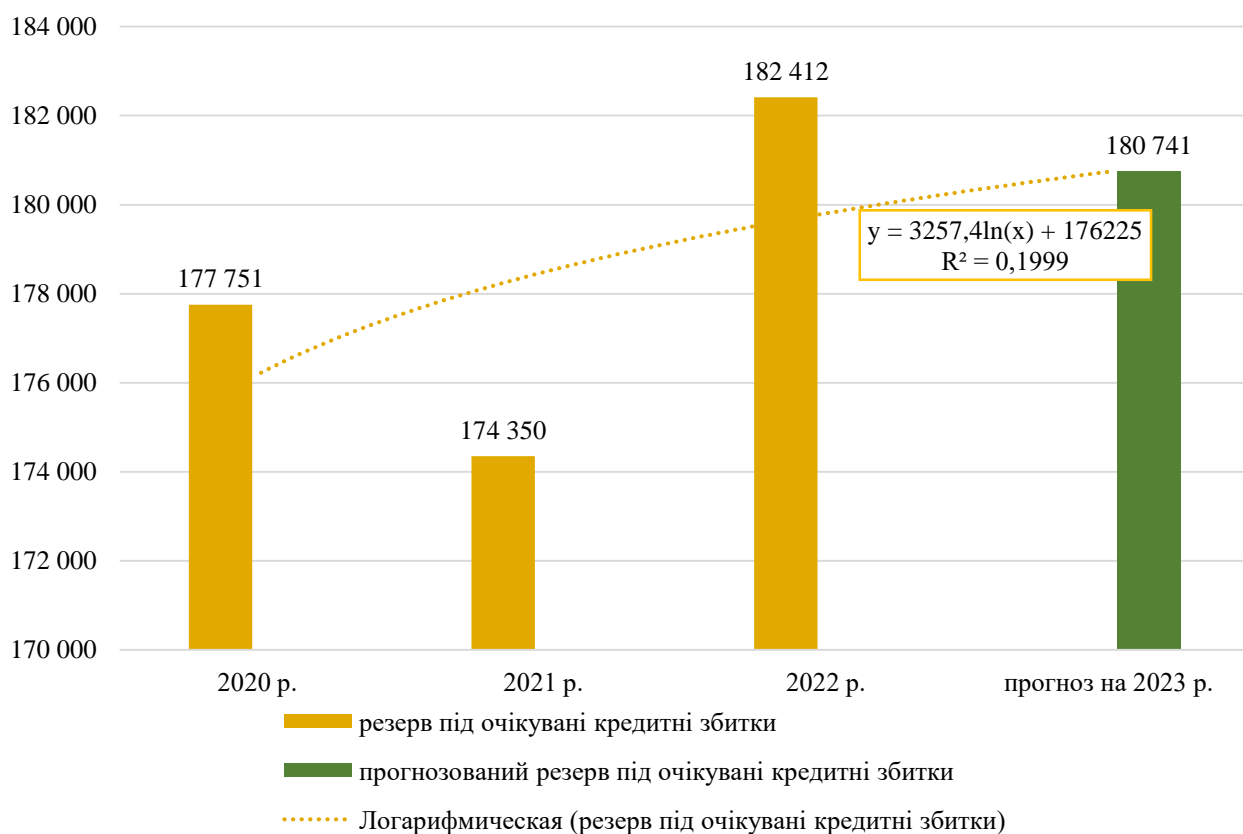


Рис. 3.8 – Прогноз резерву під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» на основі логарифмічного тренду

Таблиця 3.3 – Розрахунок прогнозних показників резерву під очікувані кредитні збитки за різними видами лінії тренду з використанням даних за 2020 - 2022 рр.

Показник, у млн. грн.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	прогноз на 2023 р.			
				прогноз за лінійною лінією тренду	прогноз за поліноміальною лінією тренду	прогноз за ступеневою лінією тренду	прогноз за логарифмічною лінією тренду
1	2	3	4	5	6	7	8
Резерв під очікувані кредитні збитки	177 751	174 350	182 412	182 832	201 935	180 686	180 741
Величина ймовірності апроксимації	-	-	-	$R^2 = 0,3316$	$R^2 = 1$	$R^2 = 0,1949$	$R^2 = 0,1999$

Таким чином, з табл.рис. 3.3 ми бачимо, що протягом 2020-2022 рр. резерв під очікувані кредитні збитки коливався від позначки у 174 350 млн. грн. до показника у 182 412 млн. грн., що є найбільшим значенням за три роки. Враховуючи дану вартість резерву в період з 2020 р. по 2022 р., було побудовано прогнозоване значення показника «резерв під очікувані кредитні збитки» застосовуючи різні види лінії тренду. Найбільшого значення даний показник набув у прогнозуванні на основі поліноміальної лінії тренду та становив 201 935 млн. грн. Варто зазначити, що величина ймовірності апроксимації на основі поліноміальної лінії тренду склала 1, що є найвищим з можливих значень.

Прогнозоване значення показника «резерв під очікувані кредитні збитки» розраховане методом прогнозування на основі лінійної, ступеневої та логарифмічної лінії тренду, значно менше ніж показник розрахований на основі поліноміальної лінії тренду. Варто зазначити, що величина ймовірності апроксимації цих ліній тренду занижка для аналізу, та малоімовірна, тому не має вагомого значення.

У зв'язку з тим, що  $R^2$  для обох трендів наближено до одиниці, будемо вважати, що прогноз на основі поліноміального тренду є найбільш придатним, як для кредитного портфелю, так і для резерву під очікувані кредитні збитки. Аналіз взаємозалежностей між прогнозом кредитного портфелю та прогнозом резерву свідчить про те, що банк дотримується політики додаткового страхування, оскільки резерви формуються швидшими темпами ніж нарощується кредитний портфель. Про це свідчать обсяги вільних членів обох рівнянь, тобто, для кредитного портфелю мінімальним рівнем, який не залежить від приросту кредитного портфелю є сума у 128 778 млн. грн., а для резерву під очікувані кредитні збитки обсяг мінімально необхідних резервів складає 192 615 млн. грн. (рис. 3.2, 3.6).

В той же час, аналіз першого значимого коефіцієнту при (x) свідчить про те, що кредитний портфель може знижуватися на 80 238 млн. грн., а при аналогічних змінах резервів зниження відбувається лише на 20 596 млн. грн..

Тому, можна сказати, що банк активно просуває політику додаткового страхування, що забезпечує достатній рівень страхування кредитного ризику, через що ми рекомендуємо банку і надалі дотримуватися такої політики.

Також, зважаючи на те, що поліноміальний тренд має властивості безкінечного зростання, про що свідчать відповідні математичні формули, ми змушені обмежувати ці зростання тією нішею на ринку кредитних послуг, які банк може охопити відповідно до власної конкурентної позиції. На наступний період ми прогнозуємо зростання кредитного портфелю до 312 466 млн. грн. при необхідній сумі формування резервів 201 935 млн. грн., що вимагає від банку додаткових доходів.

Для відображення залежності резерву під очікувані кредитні збитки від кредитного портфелю побудуємо графік функцій  $y=f(x)$ , де (x) – це кредитний портфель банку, а (y) дорівнює резерву (рис. 3.9). Для побудови графіку сформуємо таблицю вихідних даних (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Вихідні дані для побудови графіку залежності

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Резерв під очікувані кредитні збитки	177 751	174 350	182 412	201 935
Кредитний портфель	80 080	94 461	171 921	312 466

Згідно з рис. 3.9 вартість резерву під очікувані кредитні збитки стрімко зростає починаючи з 2021 р. відповідно зі зміною кредитного портфелю, а за прогнозами на 2023 р. показники вартості резерву та вартості кредитного портфеля зростуть в разі у порівнянні з попередніми роками, що вказує на збільшення залежності резерву до кредитного портфелю банку.

Отже, можна зробити висновок, що зростання резерву під очікувані кредитні збитки забезпечує безпечне зростання розміру кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» та зменшує зростання рівня ризикованості портфелю та кредитної діяльності у цілому.

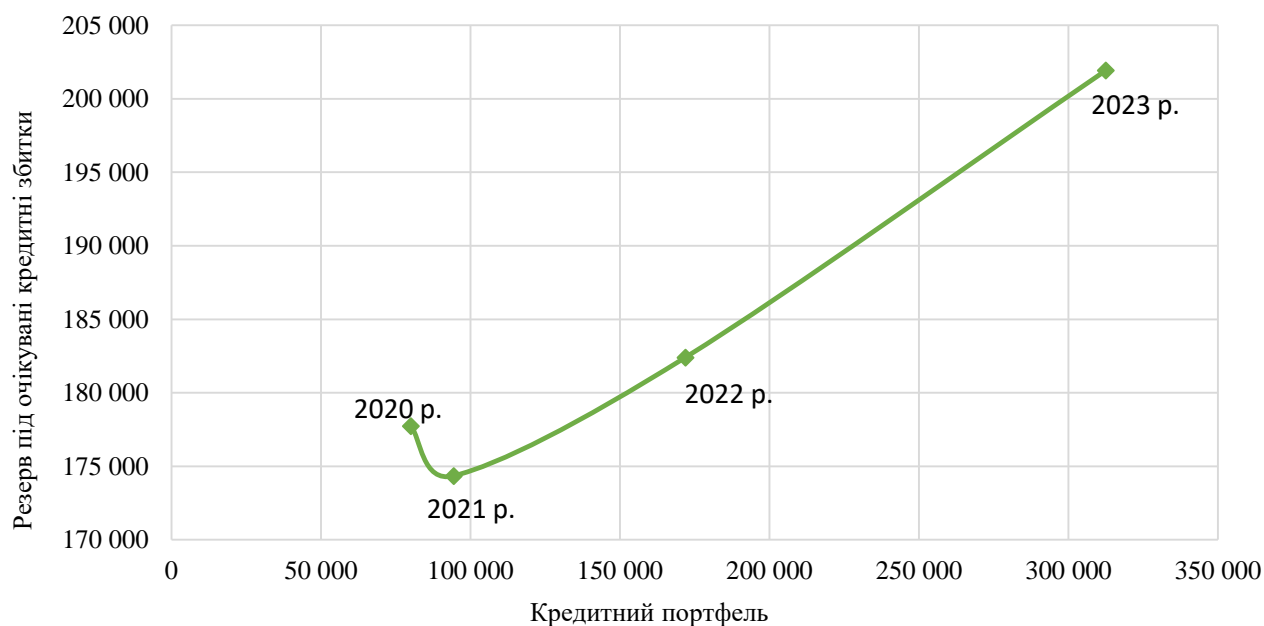


Рис. 3.9 – Взаємозалежність резерву під очікувані кредитні збитки та кредитного портфелю банку

### 3.3. Шляхи розвитку кредитних операцій АТ КБ «ПриватБанк» задля підвищення ефективності кредитної діяльності

Для підвищення ефективності кредитної діяльності, в цілому, банки використовують наступні методи: диверсифікація капіталу; оцінювання юридичної і фінансової кредитоспроможності позичальника; регулювання обсягів кредитних вкладень; використання ефективних форм забезпечення повноти та своєчасності повернення кредиту; створення комерційними банками спеціальних резервів для відшкодування втрат від кредитної діяльності.

Враховуючи методи, якими АТ КБ «ПриватБанк» користується на даний момент, актуальними для подальшого розглядання залишаються диверсифікація капіталу, регулювання обсягів кредитних вкладень.

Методи диверсифікації базується на розподілі кредитного портфелю між широким колом позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (капітал, форма власності), так і за умовами діяльності

(галузь, географія). Існує три види диверсифікації: за галузями, за регіонами та за портфелями.

Галузева диверсифікація – це розосередження кредитів серед клієнтів, що працюють у різних галузях економіки. Найбільший ефект досягається за рахунок вибору позичальників у галузях, що перебувають у протилежних фазах коливань ділового циклу.

Географічна диверсифікація – це розподіл кредитних ресурсів між позичальниками, що знаходяться в різних економічних умовах, географічних регіонах або країнах. Географічна диверсифікація як спосіб зниження кредитного ризику доступна лише великим банкам з розгалуженою мережею філій та відділень у широкому географічному просторі.

Диверсифікація портфеля як спосіб розподілу кредитів між різними категоріями позичальників, такими як великі компанії, середні компанії, малі та середні компанії, фізичні особи, державні та громадські установи і домогосподарства.

Методи диверсифікації повинні застосовуватися виважено та обережно, на основі статистичного аналізу та прогнозів, а також з урахуванням власних можливостей банку, зокрема, рівня підготовки персоналу. Диверсифікація вимагає спеціалізованого управління та глибокого знання ринку. Тому надмірна диверсифікація призводить до збільшення, а не зменшення кредитного ризику.

Лімітування як інструмент управління кредитним ризиком означає встановлення прийняттого ліміту кредитування, який обмежує ризик. Встановлюючи ліміти кредитування, банки можуть уникнути значних втрат через надмірну концентрацію всіх видів ризику, диверсифікувати свої кредитні портфелі та забезпечити стабільні прибутки. Ліміти можуть встановлюватися за найбільш ризикованими напрямками кредитування, такими як види кредитів, окремі галузі, регіони, довгострокове кредитування, кредитування в іноземній валюті тощо, для різних категорій позичальників або груп пов'язаних позичальників. Ліміти використовуються для визначення повноважень кредитних працівників різних рівнів на видачу кредитів. Кредитний ризик

банку обмежується, наприклад, шляхом встановлення лімітів на загальний розмір кредитного портфеля або лімітування кредитних ресурсів філій банку.

Ліміти визначаються як максимально допустимий розмір кредитів або кредитних ресурсів і виражаються як в абсолютних (сума кредитів у грошовому еквіваленті), так і у відносних (коефіцієнти, показники та нормативи) значеннях.

Лімітування як спосіб зниження кредитного ризику широко використовується на практиці як на рівні окремого комерційного банку, так і на рівні банківської системи в цілому.

На сьогоднішній день, АТ КБ «ПриватБанк» має визначений список цілей на 2023 р., які банк має виконати задля забезпечення стабільного функціонування установи. Дані цілі були оприлюднені головою наглядової ради – Шерон Іскі наприкінці 2022 р. у річному звіті АТ КБ «ПриватБанк» та складають наступні пункти:

- «забезпечити безперебійне функціонування АТ КБ «ПриватБанк» та надання необхідних фінансових послуг за будь-якого сценарію, визнаючи, що депозити банку належать українським громадянам та бізнесу, а дії банку впливають на життя населення та фінансову систему в цілому;
- зберігати найкращі практики АТ КБ «ПриватБанк» та доповнювати їх найсучаснішими міжнародними практиками, створюючи банк, який надає послуги найвищої якості та перебуває в межах належних параметрів ризику;
- бути найпривабливішим роботодавцем, залучаючи найкращих і найталановитіших професіоналів зі здатністю та потенціалом стати найкомпетентнішими банкірами в Україні;
- створити культуру найвищого рівня доброчесності, прозорості, дотримання нормативних вимог та ефективного корпоративного управління, з нульовою толерантністю до корупції та застосуванням однакових стандартів для всіх;
- створити бізнес-франшизу, привабливу для ринку, з перевіреною та стійкою цінністю для потенційних інвесторів в Україні та за кордоном.



Підготуватися до приватизації банку з метою максимізації акціонерної вартості, продовжуючи підтримувати державний бюджет через значні дивідендні виплати та інвестиції в державні облігації;

– активно та наполегливо домагатися компенсації від тих, хто вкрав майно банку та всіх громадян України, а також захищати банк від атак та збитків, спричинених незаконною діяльністю колишніх власників, їхніх афілійованих осіб та інших осіб».

Спираючись на визначені цілі банку на майбутній період та основні методи підвищення ефективності кредитної діяльності банку можна запропонувати наступні шляхи розвитку кредитних операцій:

1) розробка та введення нового кредитного продукту, що буде відповідати потребам клієнтів, мати низький рівень ризикованості та задовільнить потреби банку у збільшенні рівня доходності;

2) збільшення рівня доходності банку, шляхом отримання прибутку від не кредитних операцій, таких як валютні операції, інвестиційна діяльність та інше;

3) збільшення вартості власного капіталу банку, що як наслідок зменшить рівень ризикованості кредитного портфеля та тим самими підвищить його попит на ринку банківських послуг;

4) скорочення частки непрацюючих кредитів у структурі кредитного портфеля банку.

### Висновок до розділу 3

Використовуючи метод екстраполяції було прогнозовано показники кредитний портфель банку, коефіцієнти рівня ризикованості кредитного портфеля та резерв під очікувані кредитні збитки на основі лінійної, поліноміальної, ступеневої та логарифмічної ліній тренду.

1) Виявлено, що показник «кредитний портфель» банку у наступному періоді збільшиться з ймовірністю наближеною до 100% до найбільшого

прогнозованого значення у 312 466 млн. грн.. Тобто у 2023 р. кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» збільшиться на 81,7%. Даний різкий зріст показника є досить ризиковим для кредитної діяльності банку, оскільки згідно з попередньо проведеним аналізом банк має значний ризик до збільшення кількості знецінених та прострочених кредитів, недостатній розмір власного капіталу та незбалансований клієнтський портфель за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності.

2) Встановлено, що показники рівня ризикованості кредитного портфеля банку згідно з прогнозом на основі поліноміальної лінії тренду погіршаться, що зумовлено значним зростанням розміру кредитного портфеля банку. Для зменшення даних показників у майбутньому періоді розраховано прогнозований розмір резерву під очікувані кредитні збитки, що є основним методом підвищення ефективності кредитної діяльності банку.

3) Виявлено, що прогнозований резерв під очікувані кредитні збитки на основі поліноміальної лінії тренду становив 201 935 млн. грн. Варто зазначити, що величина ймовірності апроксимації на основі поліноміальної лінії тренду склала 1. Також встановлено, що резерви під очікувані кредитні збитки формуються швидшими темпами ніж нарощується кредитний портфель. Про це свідчать обсяги вільних членів обох рівнянь, тобто, для кредитного портфелю мінімальним рівнем, який не залежить від приросту кредитного портфелю є сума у 128 778 млн. грн., а для резерву під очікувані кредитні збитки обсяг мінімально необхідних резервів складає 192 615 млн. грн.. Для відображення результатів прогнозу було побудовано графік залежності, що вказує на збільшення залежності резерву до кредитного портфелю банку.

5) Обґрунтовано методи задля підвищення ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» та запропоновано шляхи розвитку кредитних операцій:

– розробка та введення нового кредитного продукту, що буде відповідати потребам клієнтів, мати низький рівень ризикованості та задовільнить потреби банку у збільшенні рівня доходності;

- збільшення рівня доходності банку, шляхом отримання прибутку від не кредитних операцій, таких як валютні операції, інвестиційна діяльність та інше;
- збільшення вартості власного капіталу банку, що як наслідок зменшить рівень ризикованості кредитного портфеля та тим самими підвищить його попит на ринку банківських послуг;
- скорочення частки непрацюючих кредитів у структурі кредитного портфеля банку.

## ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційній роботі було визначено поняття банківського кредиту та кредитного портфелю. Встановлено, що банківський кредит – це економічні відносини, що виникають між суб'єктами ринку з приводу передачі в тимчасове користування вільних коштів, які ґрунтуються на принципах повернення, строковості, платності та добровільності. Кредитний портфель – є інструментом управління активними операціями банку з метою збільшення прибутку та підвищення ефективності діяльності, що досягається шляхом кредитування за різними напрямками кредитування з урахуванням кредитної політики банку та вимог органу банківського нагляду.

Також було обґрунтовано теоретико методичні підходи до формування та оцінки кредитного портфеля банку.

У другому розділі було проведено аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», який виявив, що: основною метою управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» є досягнення Банком запланованого рівня прибутку; серед 25 найбільших банків України АТ КБ «ПриватБанк» займає 1 місце за обсягом кредитного портфеля; частка непрацюючих кредитів АТ КБ «ПриватБанк» складає 69% станом на 1 січня 2023 року.

За результатами аналізу структури, динаміки та рівня ризикованості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. виявлено, що найбільшу частку у структурі кредитного портфелю банку складають показники: «кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель»; «кредити фізичним особам – кредитні картки»; «депозитні сертифікати НБУ»;

Провівши аналіз рівня ризиковості банку була встановлено, що АТ КБ «ПриватБанк» має: не великий власний капітал, який не може забезпечити усі видані позики та резерв під очікувані кредитні збитки; значну кількість знецінених кредитів, що поступово зростає; оптимальний розмір резерву під очікувані кредитні збитки, що дозволяє збільшити кредитний портфель банку.

Провівши оцінку якості та доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. було виокремлено, що процентні доходи банку зменшуються у відношенні до кредитного портфеля та його стрімкого зросту. Незважаючи на те, що частка процентних доходів кредитного портфеля банку до інших видів доходу стрімко зростає, дана тенденція є недостатньою, оскільки коефіцієнт доходності кредитного портфеля все ще зменшується. Маржа процентного прибутку кредитного портфеля банку є цілком задовільною та має тенденцію до зросту. Також, варто зазначити, що АТ КБ «ПриватБанк» має незбалансований клієнтський портфель за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності впродовж 2020-2022 рр..

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було спрогнозовано показники кредитний портфель банку, коефіцієнти рівня ризикованості кредитного портфеля та резерв під очікувані кредитні збитки на основі лінійної, поліноміальної, ступеневої та логарифмічної ліній тренду.

Виявлено, що показник «кредитний портфель» банку у наступному періоді збільшиться з ймовірністю наближеною до 100% до найбільшого прогнозованого значення у 312 466 млн. грн.. Тобто у 2023 р. кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» збільшиться на 81,7%. Встановлено, що показники рівня ризикованості кредитного портфеля банку згідно з прогнозом на основі поліноміальної лінії тренду погіршаться, що зумовлено значним зростанням розміру кредитного портфеля банку. Виявлено, що прогнозований резерв під очікувані кредитні збитки на основі поліноміальної лінії тренду становив 201 935 млн. грн. Варто зазначити, що величина ймовірності апроксимації на основі поліноміальної лінії тренду склала 1. Також встановлено, що резерви під очікувані кредитні збитки формуються швидшими темпами ніж нарощується кредитний портфель.

Таким чином, враховуючи проведений аналіз у другому розділі та прогнозовані дані у третьому було обґрунтовано методи задля підвищення ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» та запропоновано шляхи розвитку кредитних операцій:

- розробка та введення нового кредитного продукту, що буде відповідати потребам клієнтів, мати низький рівень ризикованості та задовільнить потреби банку у збільшенні рівня доходності;
- збільшення рівня доходності банку, шляхом отримання прибутку від не кредитних операцій, таких як валютні операції, інвестиційна діяльність та інше;
- збільшення вартості власного капіталу банку, що як наслідок зменшить рівень ризикованості кредитного портфеля та тим самими підвищить його попит на ринку банківських послуг;
- скорочення частки непрацюючих кредитів у структурі кредитного портфеля банку.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика : навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 352 с
2. Банківські операції [Текст]: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О.В.Дзюблюка. – [2-ге вид. випр. і доповн.]. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2013. – с.864
3. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.]; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф.. А.М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
4. Гроші та кредит [Текст]: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
5. Петрук О.М. Банківська справа [Текст]: Навчальний посібник / О. М. Петрук; За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф.Бутинця. – К., 2004. – 461 с.
6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III : станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 07.06.2023).
7. Ю. О. Беркатюк. Сутність та функції кредиту. 2020. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2020/paper/viewPDFInterstitial/9785/8122>
8. Н. В. Іванчук. Гроші і кредит. Навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2021. 332 с.
9. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Міжнар. екон. відносини та світ. госп-во, Вип. 7, ч. 3. С. 111–114.
10. Єрмакова Ю. Визначення впливу факторів на якість кредитної політики банку. Ю. Єрмакова. Управління розвитком. 2014. № 15. С. 59–61.

11. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-IV : станом на 6 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 08.06.2023).
12. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 № 64. Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>. (дата звернення: 07.06.2023)
13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затв. Постановою Правління НБУ №368 від 28.08.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 07.06.2023)
14. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку. Ю. С. Тисячна // Проблеми економіки. 2014. - № 1. - С. 278-283. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pecon\\_2014\\_1\\_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pecon_2014_1_42)
15. Тептя О. В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку. О. В. Тептя . Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2009. – № 5. – Т. 2. – С. 141–144.
16. Положення про кредитну політику АТ КБ «ПриватБанк». 2018. URL: [https://static.privatbank.ua/files/credit-politic-new\\_14052019.pdf](https://static.privatbank.ua/files/credit-politic-new_14052019.pdf)
17. Рейтинг стійкості банків за підсумками 1 кварталу 2023. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/>
18. Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 38% на початок 2023 року. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
19. АТ КБ «ПриватБанк». Фінансова звітність. 2020-2022 рр.. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
20. Колодізев О. М. Оптимізація кредитного портфеля банку за критеріями прибутковості, ризику та ліквідності / О. М. Колодізев, В. С. Буряк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2015. - Вип. 1. - С. 19-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd\\_2015\\_1\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_1_5).



21. Бикова О.В., Марченко О.В. Оцінка ефективності кредитної політики банку.  
URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/136.pdf>.
22. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : иавч. посіб. / Н.М. Гаркуша, О.В. Цуканова, О.О. Горошанська. 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2012. 591 с.
23. Кузьменко С.В. Методи управління кредитним ризиком банку. Перший крок у науку : матеріали VII Всеукр. науково-практ. конф., м. Луганськ. 2012. С. 73–78.  
URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57737/5/Kyzmenko.pdf>
24. Річний звіт за 2022 рік. АТ КБ «ПривтБанк». URL: [https://static.privatbank.ua/files/pb\\_report\\_3.6\\_UKR\\_6.pdf](https://static.privatbank.ua/files/pb_report_3.6_UKR_6.pdf) (дата звернення: 20.06.2023).